Any IV. Núm. 171 - Barcelona, dijous, 12 de Maig de 1932

MIRADOR

SETMANARI DE LITERATURA, ART I POLÍTICA

Preu : 30 cèntims - Pelai, 62. Telèton 15300. - Subscripció : 3'50 pessetes trimestre

República ha de voler dir Estatut

La fase constitucional de l'Estatut i la veritable sobirania de l'Estat

El fet de discutir-se a les Constituents un Estatut català, fet i plebiscitat per catalans; la seva conseqüència; la reconeixença que se'n seguirà més o menys deformada (la història no coneix miracles), de la personalitat collectiva de Catalunya. Aquesta, aquesta és la realitat bàsica. El signe del canvi del temps. Tota la faramalla i tota la cridòria; les veus descompostes d'*El Imparcial*, tuberculosa desferra de quan la pèrdua de les colònies, vessant en roig damunt del seu tiratge les últimes hemoptisis iracundes: la insípida pedanteria d'*El Debate*; les erupcions cròniques de l'*A B C*, atès d'un herpe pruïjosament catalonòfob; *La Libertad*, que és l'ànima de l'Alba (desplaent a Déu i al diable; tan enemic de la Dictadura com de la República), aquella ànima grassa, feta tinta, a les ordres d'En March, fet paper. Tota la llei de candorosos, d'indocumentats sentimentals, de monàrquics tocant la xaranga, tots plegats, són fum, no-res, escorrialles d'una època en liquidació. Ells, el que és ells, no faran res, perquè són una cosa moribunda.

Catalunya no hi té diàleg. Totes les apologies que aquests dies es facin de l'Estatut són de cara als homes de bona voluntat. Es a dir, als homes de la República; car la República espanyola ha nascut d'això: de la bona voluntat. Però, repetim-ho — i ens ho caldrà repetir molt sovint — la història no coneix miracles.

Essent així, els vindrà de nou que diguem cordialment i francament a persones amigues, o indiferents, de l'altra banda de l'Ebre, que els hem de recomanar que facin un bon examen de consciència i que esbrinin bé tot allò que dins seu hi pugui haver de rutina, de fatal inèrcia, de pòsit dels temps monàrquics; que amb tota la bona voluntat, pensin que sovint, dins les ànimes ben nascudes, els sentiments d'odi, d'orgull, les passions primàries, que no hi sabrien viure ensenyant la cara, es posen la careta del patriotisme; que, més d'una vegada, més d'una suposada virtut política, al fons no és sinó intolerància, manca de gust per la convivència. I, sobretot, que cinc segles de jou monàrquic i uniformista han deixat un séc a l'ànima de tothom, i si volem esborrar-lo, com cal, hom hi ha de posar cert esforç. Nosaltres; però ells, també.

I, parlant entre catalans, les nostres paraules han d'ésser d'encoratjament i de confiança. No hi manquen fonaments. Mai no s'havia arribat a formular tan clarament el problema. Mai cap Constitució espanyola no havia obert portes expresses perquè hi pogués passar. Mai, tampoc, la fe catalanista no havia estat tanta i tan ferma. El nostre poble té avui la consciència nacional ben al viu. L'espiritualitat del moviment és tan enèrgica, que àdhuc els nostres adversaris (i en dir adversaris no volem referir-nos als espantalls ni a les fantasmes) no s'hi oposen. Només intenten — per tal d'afalagar un seu *no sé què* sentimental que tenen al fons del cor — retardar-lo, teixint sofismes com a minucioses i poc consistents teranyines.

I així hem vist com Maura, dins la seva dissertació parlamentària, no ha passat d'un to gris i poc contundent; i això que ell havia anunciat ben altra cosa. Però és que, honradament, no podia fer sinó el que ha fet. I, sens dubte, ell deu ésser-ne el primer sorprès; dins el seu fur intern, vagament, devien bullir mil vapors apassionats; mirant-ho a l'engròs, devia creure tenir mil greuges contra els catalans i l'Estatut. Però en reduir-ho a consciència, i formurlar-s'ho per a poder-ho expressar d'una manera articulada, gran sorpresa! Tot allò no era res: bullida sentimental, sense contingut lògic; amb prou feines si podia empalmar uns quants argumentets estantissos i fer-los desfilar de biaix a la memorable sessió parlamentària del dia 6.

Sí: tenia una resposta: el «no volem»; la mala voluntat. Aquell tipus de voluntat de la monarquia, que no es supeditava a la raó ni a la moral. La voluntat de violència. Però aquest és l'únic argument que no pot fer un home de la República. I, sense aquest argument, no n'hi ha cap altre, enfront de Catalunya.

* * *

Per dir-ho cruament, la monarquia era la guerra de catalans i castellans; guerra larvada correntment, guerra fulminant en 1640 i a primeries del segle XVIII; la gran víctima d'aquesta baralla era l'Estat; sembla una paradoxa, però és així. Els pobles, bé o malament, anaven subsistint; els castellans tenien el gust d'imposar la seva parla, si us plau per força, i crear una burocràcia *ad libitum*; els catalans sentíem l'orgull de la nostra prosperitat material i la felicitat d'un desitjar destins complexos: un benestar poètic i econòmic; un confort, per acabar-ho d'arrodonir, amb els seus coixins de malenconia i tot. Però l'Estat, és a dir, l'organització del conjunt, duia una vida migrada; totes les energies que cada poble havia de trametre-li, ja s'havien malaguanyat en raons i baralles dins el clos hispànic. Només hi ha un Estat, quan hi ha coses estables i constituïdes: Espanya no estava constituïda; més ben dit, estava constituïda en lluita.

Això és innegable. Per aquesta raó ens sembla extraordinari que precisament invoquin la sobirania de l'Estat, aquells que fan els impossibles perquè mai no hi pugui haver un Estat a Espanya. I no s'adonen que no n'hi haurà pas, mentre no sigui el denominador comú de tots els pobles, l'Estat de tot Espanya; i mal podria ésser sobirà si hi havia un poble dominador i un altre de dominat; però mai tant que no pugui defensar-se contínuament, sense ni haver de recórrer a la violència. L'Estat, llavors, serà mig sobirà a casa de l'oprimit i gens sobirà a casa de l'opressor.

Es, doncs, en nom d'aquesta sobirania de l'Estat — si aquest concepte agrada — que podem reivindicar un Estatut per a Catalunya, a part tots els altres motius que des de la Renaixença ençà s'han invocat, i a part la voluntat manifesta de tot un poble.

Els parlamentaris catalans reunits a Madrid

Els Dijous — Blancs

Segons tots els indicis, es va a organitzar seriosament el turisme a Catalunya, cosa que no havia fet el flamant «Patronato Nacional del Turismo», organisme destinat a mantenir una burocràcia d'alta extracció, tan distingida com inactiva. No ho havia fet a tot Espanya, i molt menys a Catalunya. Recordem només aquells carissims anuncis a la pàgina encarada a la primera de text de les revistes angleses, on res català no era esmentat.

Tenim algunes referències de l'orientació que regirà l'activitat de l'organisme que tindrà cura d'atraure el turisme, i per això confiem que la seva tasca serà útil.

Ens creiem en el dret de suposar que encarrilarà la propaganda en una forma més eficaç del que s'ha fet fins ara, i no la planyerà pas. El turisme és, en efecte, un afer de molta propaganda, i ben feta, naturalment. A penes és concebible el que li passà a un amic nostre que anà a sollicitar uns impresos de propaganda a l'Atracció de Forasters i n'hi donaren un paquetet molt ben mesurat. Si això l'estranyà, encara el sorprengué més la resposta que li fou feta:

—La propaganda l'hem de donar amb comptagotes, sap?

Organitzat com cal el nostre turisme, tampoc no serà possible la repetició d'un cas que es donava sovint a les oficines del «Patronato», on sols proporcionaven informes vagues. Alguna vegada que algú demanava massa detalls, li deien que en una agència de viatges l'informarien millor.

Naturalment, doncs, que els turistes que venien a Barcelona ho feien ben bé per què volien, i no pas perquè una propaganda ben entesa els incités els desigs de visitar-nos.

Suposem que també és una tasca que no passarà per alt als directors del nostre turisme, l'educació de la majoria d'hotels de fora de Barcelona, d'hotels amb una mica de pretensions, on cambrers uniformats serveixen aquell hòrrid menú del peix amb suc i de la vedella amb pèsols que ha desgraciat els estómacs de tots els viatjants. Per aquests mons de Déu es troben innombrables hostals de carreters on el servei no té res de vistós, ni el menú res de pretensiós, però on almenys es menja alguna cosa de profit. Però fet i fet és impossible, la majoria de vegades, de recomanar establiments així als turistes forasters. I això que sabem que el que cal atraure no és pas precisament el gran turisme de Ritz i Palace, sinó el més modest, que, essent el més abundant, el que rendeix més, és el què cal cultivar.

Hi ha encara una altra educació a emprendre, i és la del turista autòcton (diriem indigena si no fos que n'hi ha que es pensen que és un qualificatiu gairebé insultant). I ara que ve l'estiu i aquesta mena de turista envaeix tots els recons del país, l'advertiment té una certa oportunitat.

Aquesta mena de turista de diumenge, no sol afavorir res més que les companyies que exploten mitjans de transport. Se'n duu el menjar fet o se'l fa allà on acampa, i un cop llest no sol preocupar-se gens ni mica de com deixa el lloc.

Un diumenge d'estiu, si torneu cap al tard en tren a Barcelona, seguint la costa, veureu la platja buida de gent, però tota plena de restes: una immensa capa de papers tacats i de llaunes buides voreja la mar des d'Arenys a Calafell.

Igual passa a l'interior en els llocs més concorreguts, al voltant de les pedres rostides pel foc de les costellades.

L'excursionista despreocupat espera que durant la setmana la benefactora naturalesa haurà eliminat les deixalles dels àpats diumengers.

En canvi, la naturalesa no haurà esborrat les inscripcions amb què unes vagues inspiracions a la immortalitat fan empastifar totes les parets de monuments i totes les pedres dels camins.

MIRADOR INDISCRET

El sopar dels Jocs

El sopar dels Jocs Florals constitueix cada any la nota casolana de la diada. La tirania del midó, del frac o del jaqué, que s'imposa implacablement en la festa de la tarda, es resol a la nit en solucions benignes de llibertat. Sembla que enguany la competició de nusos fluixos i de petxeres rebregades fou més aferrissada que mai.

Hom, deliberadament, no convidà els repòrters gràfics.

200 sonets, 200!

Entre els concurrents al sopar dels Jocs Florals hi havia des de primera hora una certa intranquillitat. S'assegurava que el poeta Perarnau aprofitaria l'avinentesa per a fer ofrena als comensals de les primícies de 200 sonets inèdits aplegats sota el títol general d'*El lleuger colloqui*. Sembla, però, que el perill fou conjurat gràcies als bons oficis d'En Costa i Déu, que per mitjà del poeta Joan Maria Guasch demanà pietat a la reina...

Una ració de vedella

També fou en aquest sopar d'enguany que En Costa i Déu se les donava de tenir dominats els cambrers de can Martin.

—Si voleu més pollastre, aviseu-me — deia repetidament als que seien prop seu.

Ningú, però, ni prosistes ni poetes, no gosaven fer ús d'aquells oferiments. Aleshores En Costa, una mica molestat per aquella mena de desconfiança *prèvia*, decidí demostrar-ho pel seu compte. Era ja l'hora del café, ben entrats els brindis i mentre la senyora Domènech de Canyelles llegia un llarg, per bé que sentit, romanç. En Costa, entre l'astorament de tots els que l'observaven, acabà de pendre's la copeta de conyac i pronuncià el mot poderós:

—Noi, porta'm una ració de vedella!

Poeta i polític

En Ventura Gassol assisteix al sopar i l'Agulló li prega de dir uns versos. El poeta i el polític entaulen una forta lluita en la persona d'En Gassol. Però el poeta venç i En Gassol accedeix. Hom s'adona, però, que no ha estat sense compensació ni sense revenja. En la poesia d'En Gassol — poesia dissimuladorament amorosa—el mot *llui*—Lluhí!— pren tot el seu accent i tota la seva esquerrana significació.

En Pol i En Pellicena, que també és present, es miren escamats.

Una declaració

La senyoreta Maria Luz Morales ha anat també al sopar. En el seu brindis anuncia que dirà uns versos de Díez-Canedo, el gran crític castellà que ha estat mantenedor. Abans, però, fa unes lleugeres consideracions poètico-feministes i declara:

—Cal conèixer els poetes. Però a més de conèixer-los, cal estimar-los. I jo us recitaré Díez-Canedo perquè el conec i l'estimo...

El pulcre Parramon, rítmic guanyador de la Viola, que de moment es sentí tot encoratjat, en escoltar les últimes paraules, experimenta un gran daltabaix interior d'ilusions que s'esfondren.

Transposició

Fa poc més d'un any, el senyor Cambó, que ara ha fundat un premi a repartir cada any, alternant entre una novella històrica i un drama també històric, incitava l'amic Sagarra a dedicar-se a aquest darrer gènere. (Vegeu la pàgina 6 d'aquest número.) I per enllaminir-lo, deia:

«... quina glòria per a l'autor! Quin profit par a Catalunya!

Aquest article era comentat, quan la seva aparició entre un grup d'amics, entre els quals hi havia el mateix Josep Maria de Sagarra.

Algú va fer observar:

—Això és al revés. La frase exacta és: «Quina glòria per a Catalunya! Quin profit per a l'autor!»

L'enyorada

L'altre dia érem al Publi-cinema, on es projectava un reportatge sonor—és clar!— sobre els orfeons de Catalunya, que contaven en la clausura de l'Exposició.

Darrera nostre, sentírem una veu femenina que deia:

—¡*Qué bien cantaban bajo la monarquía*!

Fins que no s'encengueren els llums estiguérem neguitosos pensant que no podríem veure la cara de qui havia dit aquesta frase.

El nostre negut tingué fi. L'havia dita la senyora Lacambra.

La vida i la mort Déu la té

Parlant en amigable conversa En Francesc Pujols amb En Josep Codolà, el famós orador president de la Joventut Nacionalista de la Lliga, i uns quants amics, aquest polític i En Pujols s'estenien en elogis plens d'admiració i respecte pels homes bàsics de la Lliga Regionalista, com En Cambó, En Ventosa, En Duran, etc., etc., referent als quals els dos interlocutors coincidien a reconèixer que estan en plena vida, en plena activitat i en la millor situació de tota llur història brillantíssima. Tant En Pujols com En Codolà coincidien que són els destinats a solucionar els problemes català i ibèric.

—Jo, Pujols—deia En Codolà—només demano a Déu que els doni deu anys de vida.

—Es que si no els hi donava els hi pendria—va dir En Pujols.

Perills d'identificar-se

Es jugava l'encontre de water-polo Espanya-França, i els seleccionats d'En Granados, per més esforços que feien, no aconseguien igualar els dos gols de diferència que els portaven els francesos. Sobtadament, però, vingué la reacció i el públic que omplia totalment les grades de la piscina del C. N. Barcelona tingué ocasió d'aplaudir, amb delirant entusiasme, un nou gol dels catalans (3 a 2). I animats, aquests, per l'èxit de llur temptativa, poca estona més tard aconseguien l'empat que tan elogiosament ha estat comentat per tota la premsa esportiva.

L'excessiva rapidesa amb què foren aconseguits aquests dos gols tingué la mala fortuna de promoure un petit accident amb el qual ningú no comptava: En Granados s'entusiasmà tant amb aquest resultat, s'identificà d'una manera tan definitiva amb la joia que l'obtenció de l'empat infiltrà en els seus seleccionats, que hom hagué de córrer a la recerca del massatgista del club, car els va caure a terra literalment desmaiat.

Polèmiques (!)

El C. N. Barcelona, com ja ha explicat la premsa amb l'oportunitat deguda, ha arrendat un tros de terrenys i platja al Prat del Llobregat. Per a comunicar la nova als socis ensems que conèixer-ne l'opinió, la Junta del club convocà, a instàncies d'alguns socis, una assemblea, la qual fou extraordinàriament concorreguda. La disparitat de criteris, segons sembla, fou la seva principal característica. Un soci s'aixecà, molt solemne, per a protestar de la pèssima qualitat de totes les aigües d'aquella rodalia.

Un altre es va creure en el dret de fer-li aquesta o semblant interrupció:

—Una altra vegada, quan hàgim d'arrendar un terreny, ja procurarem que hi hagi aigua mineral...

El paraigua de Pompeu Fabra

Tothom sap que l'illustre filòleg no porta paraigua. Un dia sincerant-se confessà per què:

—No és pas pels paraigües que he perdut durant la meva vida. Va ésser una cosa més grossa el que em va fer pendre aquesta decisió. Un dia, anant al tramvia, em caigué, sense adonar-me'n, el *misto* encès dintre el paraigua. El temps just d'avisar-me'n, ja estava abrandat. El tramvia ple de fum, les dones xisclant... Figureu-vos quina complicació trobar-vos dins del tramvia amb el paraigua a la mà encès! A casa prou m'escridassen perquè hi arribo mullat, però no en faig pas cas.

Fantàsmes a Barcelona

Els comerços de detall i petits industrials que no passen de tenir una botigueta, de diverses barriades de Barcelona es varen sentir intrigats durant uns quants dies del mes de febrer per la presència davant de llurs establiments d'uns desvagats que es passaven hores i hores observant-los els moviments.

La inquietud fou tal, que molts d'aquests industrial (els que no advertiren l'autoritat municipal de la presència suspecta d'aquells individus) s'apressaren a redoblar les precaucions a l'hora de tancar els respectius establiments.

Al cap de dos mesos, però, han pogut constatar que aquelles fantasmes de dia eren «inspectors» de Treball, que no perdien el temps: treballaven.

PREHISTÒRIA IBÈRICA

(c) Ministerio de Cultura 2006

Els coneixedors deles necessitats

A les darreries del mes d'abril han estat circulades pels establiments de Barcelona unes fulles de la Delegació del Treball imposant multes a tort i a dret. La mínima era de 150 pessetes.

Els petits industrials barcelonins estan escamats. A alguns no se'ls ha presentat ningú a casa; a altres, se'ls ha reclamat una llibreta de visites i un cartell de l'horari de treball; finalment a altres se'ls ha discutit les necessitats de tenir nou personal.

El botiguer que no es guanya la vida, que avui és gairebé tot aquell que té establiment a Barcelona, sembla que no ha quedat gaire convençut.

Un d'aquests industrials allegava davant dels inspectors tan espontanis:

—Veiam, qui més que jo coneix les necessitats de casa?

—Nosaltres, que hem vist el moviment de casa vostra.

L'industrial no pogué estar-se d'afegir:

—Si tan bé coneixeu les meves necessitats, per què no em veniu a pagar les factures?

No hi ha justícia

A les darreres oposicions per a la provisió de càrrecs de la Generalitat es veu que foren aprovats alguns individus que no ho mereixien i en canvi molts que tenien mèrits suficients s'hagueren de quedar sense càrrec.

Calien tres exercicis i per bé que va haver-hi qui amb dos se'n passà, no succeí igual al poeta Salvador Perarnau, que els va fer tots i amb escreix.

L'escreix el va abocar al darrer exercici que consistia a formular un document fent una petició. Perarnau va fer una instància en vers que li fou rebutjada, i ara tot és plànyer-se que no se li ha fet justícia.

El senyor Peray i l'arxiu

El senyor de Peray — aquell cavaller del Sant Sepulcre —, ultra els seus honorables títols i condecoracions, tenia fa molts anys el càrrec d'Arxiver Diocesà, al Palau Episcopal, càrrec que exercia amb tant de zel i competència fins al punt de trobar-se entre els *legajos* paquets lligats que portaven etiquetes com aquesta: «*Papeles que por ignorar su contenido carecen de importancia.*»

El mateix senyor i la colombofília

Després de tan àrdua tasca d'ordenació i classificació, arribava el migdia, i amb ell la senyora de Peray, que naturalment venia a buscar al seu distingidíssim espòs.

Per tal motiu, hom podia sentir tot estant al pati del palau, com l'esmentada senyora, de l'extrem d'entrada, exclamava:

—*José! José!*

I aleshores, obrint-se una finestra del tercer pis, pertanyent a l'arxiu, apareixia la testa del senyor Peray i abocant-se a l'ampit contestava:

—*Ya bajo, palomita, ya bajo.*

Aquests poetes!

A Palestra, en el departament de l'Agrupament Escolar.

El jove autor de *Poemes* (La Revista, 1932) és pregat per cinc o sis companys a dedicar-los una lectura íntima de les seves darreres poesies. Quan es concretava el lloc on es reunirien (es tractava al mateix temps de berenar), entrà el company Oleguer Fuster, un estudiant de Medicina molt simpàtic, i s'assegué al costat de Joan Teixidor. Hom, és clar, va creure obligat invitar-lo.

—Que vindràs, Fuster, a sentir En Teixidor que ens llegirà unes quantes poesies?

L'home, que no sabia que el Teixidor que tenia al costat era precisament el poeta, portant-se les mans al cap, exclamà:

—Déu me'n guard d'aguantar una llauna semblant!

En Teixidor acotà el cap ruboritzat i les seves ulleres deixaren d'espurnejar per un instant. Tothom es quedà confós i hom li signava la seva inconveniència. Llavors comprengué i...

—Es que, sabeu?, tenia un company que feia uns versos molt dolents i els venia a llegir a casa a l'hora de dinar i, la veritat, estic escamat.

DE LAW A KREUGER

Dos grans aventurers de les finances

Si encara estiguéssim en els feliços temps de les cavernes, ningú de nosaltres no trobaria els llumins a faltar, el trust Kreuger no hauria fet fallida perquè no hauria existit i aquest article no hauria estat escrit...

Perquè tot això succeís, hauria bastat que continuéssim emprant els vells sistemes d'encendre el foc encara avui corrents en bona part del nostre planeta. I per si de cas al lector li agradaria alliberar-se de monopolis antipàtics, li donem tot seguit una fórmula que pot passar a aplicar quan vulgui.

Es tracta d'un instrument ben senzill i que pot substituir amb avantatge tota mena de llumins i d'encenedors. El lector pot jutjar...

L'instrument en qüestió, corrent a l'arxipèlag Malai, es diu *meroah*. El meroah — que, cal confessar-ho, és una mica més voluminós que una capsa de llumins — és format per quatre peces diferents. Primer, un tros de bambú de 40 centímetres de llarg per 4 d'amplada. Amb tres peces més de bambú, que s'adapten les unes a les altres, tindrem tot l'instrument necessari per tal de fer foc. La flama esperada sorgeix de la frotació combinada d'aquestes peces més petites amb la gran, que es planta a terra, per major comoditat, amb una inclinació de 45°. A Java tohom s'encén els cigarrets amb aquest instrument i amb aquests procediments tan pràctics. En pocs segons surt fum, i si us poseu a bufar a sobre, aviat tindreu una bonica flama... Ja veieu que és senzill i econòmic!

Si el meroah s'hagués escampat, si tots nosaltres l'empréssim, Kreuger no hauria hagut de suicidar-se. Es veritat que tampoc no hauria arribat a ésser el gran capitalista davant del qual els caps d'Estat s'inclinaven esperant treure'n algun emprèstit, benvingut per a les arques exhaustes de llur país respectiu... I així ara, després de veure'l triomfant, el gran Kreuger, l'home totpoderós que tractava amb monarques i presidents de república d'igual a igual, que disposava de centenars de milions, que feia préstecs a Estats, el multimilionari respectat i admirat... no ens resultaria un vulgar *timador*, un d'aquells grans estafadors dels quals a penes se'n troben dos o tres cada segle!

En efecte, aquest home, que el dia abans del seu suicidi era una gran potència, poques hores més tard baixava a la categoria molt més humil de *timador*. L'immens trust, arrossegat en bona part per la crisi mundial, queia per terra. Ah!, si no s'hagués descobert la colossal estafada, Kreuger, després de mort, encara continuaria essent el gran Kreuger, com tants d'altres collegues seus: el respectabilíssim banquer Tal o el noble capitalista Tal Altre. I gaudiria d'honors i privilegis! Però que s'hagués tractat d'un senzill carterista o d'un pobre collega que només, modestament, es dediqués al *timo* de l'enterrament, i l'hauríeu vist com anava a parar a la presó, menyspreat de tothom...

Tot és qüestió de proporcions!

Recordeu l'anècdota d'Alexandre el Gran i el pirata? Doncs es tracta d'un cas semblant, ço que ens prova que la Humanitat no canvia gaire. I per si no la recordeu, heus-la ací.

L'hotel de Soissons, establert en 1720 per al comerç de paper moneda

Diuen que cert dia fou apressat un temible pirata, terror dels vaixells del mar Egeu, al saqueig dels quals es dedicava sense gaires miraments. Portat a la presència d'Alexandre, aquest l'increpà amb indignació, retreient-li les seves malifetes i dient-li que en just càstig d'elles el faria executar immediatament. El pirata, habituat a veure sovint la mort de prop, no s'espantà massa de la sort que li esperava i tingué prou energia per retreure al monarca les pròpies empreses:

—A mi — li digué — perquè sóc un pobre home, que, amb un sol vaixell i amb quaranta homes lluita i exposa la seva vida constantment, m'anomenes pirata i em consideres com un bandit. I en canvi, tu, que fas el mateix que jo, però amb quaranta mil homes i centenars de vaixells, ets un general insigne i un monarca gloriós!!

Alexandre — acaba la història — restà tan impressionat davant de l'actitud del pirata i del seu coratge (i potser també confessantse que l'altre anava carregat de raó...), que li perdonà la vida (no sabem si, tal vegada, l'anomenà almirall de la seva flota)...

* * *

Pobres financiers! Mentre no els descobreixen el joc, són grans personatges, considerats amb admiració pel simple mortal. Aquest veu en ells el triomfador i té un respecte instintiu per aquells homes hàbils que, barrejant xifres i fent combinacions complicades, fan que els diners es multipliquin i donin interessos. Però a la menor ensopegada, tothom els cau a sobre — i primer que ningú aquells mateixos que en ells havien posat una confiança cega, la qual, sobtadament, es transforma en desconfiança i accelera llur ruïna —.

Quants exemples tenim d'això, i en l'època moderna més que mai!

Però entre els múltiples predecessors de Kreuger no n'hi ha segurament cap d'altre que hagi pujat tan alt com l'escocès Law. Val la pena de recordar aquest precedent que no ha servit de lliçó a les generacions d'especuladors que després s'han succeït, ni servirà probablement a les futures.

Law era un fill de bona família. El seu pare era joier a Edimburg. Viatjà molt, dissipà en gran part l'herència paterna i refeu la seva fortuna gràcies al joc. Quan anà a França la hisenda d'aquest país estava encara més malalta del que ho havia estat l'herència del pare Law... Les guerres de Lluís XIV, el més fatu dels Borbons, l'havien deixat en tristíssim estat. Pel 1716 els ingressos pujaven a 75 milions i el dèficit a 140!! El deute era formidable per l'època: prop de 3,000 milions de lliures. No quedava més que una desastrosa fallida.

Aleshores apareix Law en escena.

I amb ell s'inicia la més extraordinària novella financiera que hom pugui imaginar.

Però ficar tot un país en la immensa aventura no era cosa que es feia així com així, fàcilment. Law sotmeté els seus projectes al consell de regència francès, que els rebutja. Aleshores s'adreça al propi regent. Aquest l'ajudà: Law tenia la partida guanyada.

L'afer començà així: Law fundà un banc amb un capital de sis milions, dividit en 12,000 accions de 500 lliures. Aquest banc posava en circulació — per primer cop a França — bitllets, que ben aviat foren admesos en pagament a tot arreu i fins per l'Estat. Dos anys més tard, ja en plena prosperitat, el banc era transformat en Banc Reial. I al mes següent — estem en gener de 1719 — rebia el propi Law el nomenament de «Contrôleur général des finances», és a dir, ministre d'Hisenda. L'escocès havia arribat al pinacle de la fortuna i de la glòria!

Tot una sèrie d'empreses foren creades o anexionades, i nombrosos monopolis obtinguts: la Companyia d'Occident i del Mississipi era fundada pel 1717; la Companyia de les Indies Orientals anexionada; Law obtenia el monopoli de l'encunyació de moneda, el de la venda de tabac i de sal, el cobrament dels impostos indirectes...

Qui no es refiaria del sortós i totpoderós banquer? Tothom volia tenir accions. Atrets per les mirífiques empreses — hom parlava de muntanyes d'or i de pedres precioses a la Luisiana — hom arribava a París de tot arreu: de província, d'Anglaterra, d'Alemanya, d'Holanda. En menys de dos mesos, hom calculà que arribaren 30,000 persones. París semblava un formiguer. Les diligències que hi venien tenien tots els llocs presos per vuit o nou setmanes!

Pel setembre de 1719, Law, que ja creia que tot era possible, intentà una operació colossal: emeté un emprèstit de 1,600 milions de lliures (xifra astronòmica en tots temps, però més encara per l'època!!!), a nom de les companyies. L'emprèstit devia servir per reemborsar el deute de l'Estat, rebaixant el tipus dels interessos del 5 i 6 al 3 per cent.

El paral·lelisme és gairebé perfecte entre Law i Kreuger, com veiem: enormes companyies de totes menes, monopolis, emprèstits colossals, intervenció en les finances de l'Estat per a llur sanejament, ampliada extraordinària dels negocis abastats, en els quals l'Estat i el seu crèdit no són més que una de les partides... Però també la fi fou semblant!

A les darreries de 1729 les accions del trust Law havien assolit el valor formidable de 20,000 lliures: vint cops llur preu nominal! La gent, mig boja, no vivia a París,

El carrer Quincampoix, on es practicava l'agiotatge en 1720

Es cometeren nombrosos crims, alguns d'ells horrorosos, per causa de la bogeria collectiva.

Hom citava un criat que havia guanyat 10 milions en pocs dies. Un príncep de la casa reial, el duc de Borbó, es presentà cert dia al banc amb bitllets i se'n dugué seixanta milions d'or en tres cotxes... Molts altres especularen així. I vingué de sobte la davallada.

Bitllet sistema Law

El crac fou formidable: molt pitjor que el del propi Kreuger. Pel desembre de 1720 hom no donava pas més de 10 lliures pel bitllet de cent!

Abreujant: Law hagué de fugir. Però no es suïcidà: morí a Venècia, a la misèria, anys després.

Tal fou aquell Kreuger del segle XVIII...

GONÇAL DE REPARAZ (fill)

L'APERITIU

Díez-Canedo. — Quan En Josep Barbey i jo anàvem a classe de retòrica al col·legi dels jesuïtes, sabíem de memòria uns versos de Díez-Canedo; aleshores teníem tretze anys i un gust poètic molt embrionari, però entre els noms dels poetes castellans, aquest nom de Canedo, no sé per què, ens feia gràcia i el trobàvem simpàtic; més tard, a Roma, l'any 1912, en una mena d'Institut històrico-arqueològic que es va empescar En Pijoan, per tenir-hi una gran biblioteca sense llibres, una bicicleta, un criat molt brut que es deia Dacio i un vi de Frascati completament agre, recordo que aquest Josep Pijoan, que a mi em feia una gran impressió en aquells temps, un dia parlant de poesia espanyola deia que no hi havia res tan bò com *La oda a la Cibeles* de Díez-Canedo. Jo ja coneixia coses d'aquest poeta, però l'opinió d'En Pijoan em va acabar de convèncer, si és que un als disset anys pot quedar convençut d'alguna cosa.

A Madrid, quan hi vaig anar a viure per fer veure que estudiava a l'Institut Diplomàtic i Consular, vaig tenir el gust de conèixer personalment Díez-Canedo; d'això ja fa setze anys, i des d'aleshores l'amistat de Canedo és la que he apreciat més de totes entre els literats castellans. Díez-Canedo ha canviat molt poc; s'ha engreixat potser una mica des d'aleshores i se li han platejat lleugerament els cabells. El cas de Canedo és un cas curiós entre els escriptors de Madrid; perquè aquests escriptors uns exploten la pompa pintoresca com Valle-Inclán o la pompa solemne com Ortega y Gasset, o la pompa seca i zurbaranesca disfressada d'una grisor britànica, com Pérez de Ayala; i els que no exploten la pompa, es vesteixen d'un color esqueixat de cafè, de vellut de capa i de tinta de periòdic; són els que encara fan la bohèmia, perquè encara que n'hi hagi de jovenets amb aficions esportives, d'aquí uns quants anys o uns quants mesos, ja es decidiran per una pompa qualsevol. En canvi, Canedo no és res de tot això, és un home de cafè, perquè jo l'he trobat unes quantes vegades a la tertúlia de Valle-Inclán, i a la tertúlia de l'Henar, però ningú no diria que fos un home de cafè, perquè sempre sembla que tingui pressa o hagi de fer una feina o altra. Canedo duu el vestit, els lentes i té el color de cara propis de l'home enfeinat. Parla d'una manera diligent, sense gens d'afectació, si fa una frase d'enginy la diu ràpidament, sense cridar i com si se'n donés vergonya. Canedo no es deixa mai el somriure a casa; el seu somriure juga paral·lelament amb la lluentor dels ulls i la lluentor dels vidres dels seus lentes.

Quan vaig conèixer Canedo a casa seva, vaig veure que vivia en un pis alegre i de bon gust, sense els lirismes deslloregats que s'acostumen a trobar en els pisos dels poetes madrilenys. Tenia aleshores Canedo unes criatures rosses com un fil d'or, que anaven a l'Escola Francesa, i que ara ja són uns xicots grans i unes noies precioses. Canedo a casa seva semblava un professor — com de fet ho era i ho és encara — però amb la intenció de dissimular tot aire professoral. Aleshores jo era un noi d'aquells que ningú en fa cas perquè tenia molt pocs anys, i Canedo em va tractar amb una amabilitat i una bona fe que jo no em mereixia.

Vaig adonar-me de seguida que Díez-Canedo estava més informat de les coses de Catalunya que jo mateix, que la nostra literatura i tot el que fèiem aquí ho coneixia com ningú, i vaig adonar-me encara de més coses, com que Canedo era, de tots els literats castellans que jo coneixia aleshores, l'únic que demés de conèixer de debò tot el que és nostre i té cara i ulls, sentia una veritable simpatia, un afecte de debò i una comprensió claríssima davant de tots els nostres problemes. Jo recordo que amb tots els literats castellans que conec, ha arribat un moment o altre que no ens hem entès o ens hem barallat, sobretot en les coses que fan referència a la nostra llengua. L'única excepció en aquest sentit l'he trobada en les converses amb Díez-Canedo.

L'afecte que té per les nostres lletres l'ha desmostrat a bastament en articles i traduccions, que tots li hem d'agrair, i jo pel que a mi em toca i pel que ha fet pels meus versos i les meves obres teatrals, li estic agraïdíssim.

Ara Canedo ha vingut de mantenedor dels Jocs Florals, i ens ha donat una sorpresa i una alegria. Jo ja sé, com és naturalíssim, que Canedo coneix el català tan bé com nosaltres i millor que molts de nosaltres. Sé que si vol pot parlar la nostra llengua, donada una mena d'instint i de flexibilitat que té per als idiomes, cosa que no és pròpia dels escriptors castellans en general, però m'ha meravellat, com ha meravellat a tothom, el discurs de Canedo, la seva construcció perfecta, la seva dicció catalana admirable.

A mi no hi ha res que m'agradi més que poder admirar sincerament un home que és amic meu, i que el seu tracte m'és familiar; i si aquest home és un foraster que estima i comprèn la meva terra, i les coses més fines i més espirituals de la meva terra, aleshores el goig de poder-lo admirar de debò va acompanyat del goig d'estar-li agraït.

JOSEP MARIA DE SAGARRA

Les dones actuals, amb el vestit incandescent i glaçat de les pedres preciosos, tenen aquest misteri desconcertant dels déus i dels monstres milenaris.

JOIER

J. ROCA

RAMBLA DEL CENTRE, 33 - PASSATGE BACARDÍ, 2

Tranvías de Barcelona a San Andrés y Extensiones, Sociedad Anónima

Per acord del Consell d'Administració i de conformitat amb el que determinen els Estatuts socials en llur article 20, es convoca als senyors Accionistes d'aquesta Societat a la Junta General Ordinària que es celebrarà en l'estatge social, Ronda de Sant Pau, 43, el dia 18 d'aquest mes a les cinc de la tarda, als fins que expressen els referits Estatuts.

Els senyors Accionistes que desitgin concórrer a aquesta Junta General, deuran efectuar el dipòsit d'accions a què fa referència l'article 19, al domicili social.

Barcelona, 7 de maig de 1932.

El Vice-president,
Josep M.ª Bassols

Gran Metropolità de Barcelona, S. A.

Aquesta Societat es complau en posar en coneixement dels senyors viatgers, que a partir del diumenge, dia 8, queda en servei l'escala mecànica instal·lada a l'estació «ARAGO», i que estalviarà al públic de pujar 54 graons a peu. Així mateix quedarà en servei l'andana central que facilita la correspondència entre les línies de la Rambla i de la Via Laietana.

Al mateix temps quedarà oberta la galeria d'enllaç amb el Parador del carrer de Claris de la Companyia de M. S. A., i que podrà ésser utilitzada pels senyors viatgers d'aqueixa Companyia que es dirigeixin al «Metro» o vulguin sortir al Passeig de Gràcia.

Barcelona, 7 de maig de 1932.

LA DIRECCIO

(c) Ministerio de Cultura 2006

LEBRUN TINDRA UNA CAMBRA D'ESQUERRA

Eleccions a França

Tothom sap que, a França, les eleccions es fan en dos escrutinis. Aquest any els dies 1 i 8 de maig. En el del dia 1 no va sortir elegida ni la meitat de la Cambra. Els resultats foren ben dubtosos. Només cal repassar els diaris per veure que la victòria era indecisa. Les dretes havien perdut districtes, però havien obtingut més resultats positius.

El mecanisme electoral francès exigeix que la batalla definitiva es lliuri en el segon escrutini. Tota l'estratègia dels partits especula sobre el segon torn. Aquesta vegada, el gran estratega, el vencedor indiscutible, ha estat el líder socialista, Léon Blum.

Un cartell curiós en un collegi electoral francès

Blum ha tret tot el partit possible de les directives senyalades per les mocions aprovades a la sala Huyghens i a Bordeus. Val a dir que aquestes mocions tradueixen magníficament el pensament de Blum sobre tàctica electoral. Les mocions que havien d'ésser la norma del partit deien així: «Donar els vots socialistes a *qualsevol* candidat, el que estigui més ben situat per batre la reacció; refusar d'entrar, *sota cap pretext*, en les formacions del front comú anticomunista.»

Aquests acords eren aplicables al segon torn d'escrutini i funcionaven en la forma següent: suposem que el dia 1 de maig, en el districte X, el candidat socialista havia tingut menys vots que un radical o un comunista. Doncs els socialistes, el dia 8, tenien obligació de retirar-se i de votar el que hagués tingut més vots, fos radical, republicà-socialista, o comunista.

Naturalment, aquesta tàctica exigeix que els altres partits corresponguin. Els radicals han complert, encara que no amb tanta disciplina com els socialistes. Els comunistes no han volgut entrar en el pacte.

Contra el mot d'ordre socialista: «batre la reacció», els comunistes han respost amb la seva tàctica intransigent: «classe contra classe».

Léon Blum ha replicat amb molt d'encert a la fórmula comunista. El dia de les eleccions, la manxeta de *L'Œuvre* deia: «Classe contra classe no pot significar proletariat contra proletariat.» En aquesta manxeta tan contundent teniu resumida tota la doctrina i la tàctica dels dos partits collectivistes. Hi ha també en aquesta manxeta el compendi de les acusacions i baralles dels dos partits. Qui té raó? Els socialistes diuen que si el proletariat no s'hagués dividit entre comunistes i socialistes, avui el socialisme seria l'amo d'Europa i el Govern dels Soviets estaria assistit per l'opinió obrera del món i per molts governs. Els comunistes contesten que els socialistes són la quinta essència de la burgesia i que collaborar amb ells seria exposar-se a una gran traïció. Probablement tots dos tenen raó, encara que dir això sigui un contrasentit. Certament, si les dues Internacionals anessin unides, Europa faria tota una altra cara, però el cas és que la revolució, tal com la veuen els socialistes, no interessa als comunistes.

El mot d'ordre dels socialistes, tan ben exposat en els articles de Léon Blum, ha servit a les dretes i als moderats per dir en llurs mítings: «No hi ha cap diferència entre Herriot, Blum i Cachin. Els radicals resisteixen a favor dels socialistes i aquests a favor dels comunistes.» L'argument potser és sofístic, però té tota la substància popular necessària per impressionar les masses.

Els resultats són coneguts: els radicals, els socialistes i els republicans-socialistes tenen la majoria absoluta de la Cambra.

Ve doncs un gabinet radical, que és el partit que té més diputats.

Amb quina collaboració governaran els radicals? Si es refés el vell Càrtel, els radicals podrien governar amb els republicans-socialistes apuntalats amb els vots dels cent vint-i-nou socialistes. En aquest cas el govern estaria a la mercè dels socialistes, i segurament la social-democràcia francesa exigiria un programa mínim. L'entesa entre socialistes i radicals, encara que tingui precedents, no estaria exempta de dificultats perquè el programa i la disciplina del partit socialista són molt rígids i pesarà com una llosa sobre la doctrina flotant dels radicals.

Abans de resoldre's la crisi han de reunir-se els partits socialista i el radical. Diumenge hi ha un Congrés socialista. Novament serà posada a discussió la qüestió de la participació ministerial. Fins ara, el partit s'ha pronunciat contra el participacionisme, però hi ha un grup molt fort, i dintre el grup un home tan important com Paul Boncour, que és collaboracionista, i altres homes menys importants, entre ells el veterinari Renaudel, que frisen per ésser ministres, i es van fent vells.

Suposant que els socialistes mantinguin la tàctica anticollaboracionista, els radicals s'hauran d'apuntalar, per ara, amb els socialistes, perquè el pacte de desistiments que ha determinat la victòria en el segon torn d'escrutini s'ha fet jugant-se, per part dels radicals, la simpatia dels moderats. A més, cal recordar que el partit radical no ha aixecat el veto contra el grup Tardieu.

L'assassinat del president Doumer ha obligat a completar aquesta renovació electoral. Hi haurà Cambra nova i president nou, M. Lebrun. El cap de l'Estat haurà de debutar amb una crisi ministerial difícil, determinada per la victòria de les esquerres.

M. Albert Lebrun és un moderat. En les eleccions presidencials de l'any passat que varen donar la victòria al president Doumer, Poincaré i els seus amics intentaven presentar la candidatura Lebrun. Aquest detall és prou eloqüent per donar idea de la posició política del cap de l'Estat.

MANUEL BRUNET

MOBILIARI D'ART
BUSQUETS
Decorador, mestre ebenista i tapisser. Objectes d'art i de fantasia per a obsequis. Sales d'Exposicions de Belles Arts.
Passeig de Gràcia, 54. Telèfon 16284
BARCELONA

Viatges Marsans, S. A.
Rambla Canaletes, 2 i 4 - BARCELONA
Bitllets de Ferrocarrils Nacionals i Estrangers - Passatges Marítims i aeris
Viatges a "Forfait" - Excursions acompanyades - Peregrinacions, etc.
INFORMES
I PRESSUPOSTOS GRATIS

Mirant a fora

Cogueteria pòstuma

Decididament, es veu que és a París on han d'acabar llurs dies els dictadors més coneguts.

El que inicià la sèrie fou Essad Patxà, dictador d'Albània, que fou assassinat, en 1926, dintre la seva habitació.

El segon mort de la sèrie fou l'ataman Petliura, el dictador ucranià, assassinat per un tal Schwarztard en ple Barri Llatí.

La justícia francesa absolgué els autors dels atemptats contra Essad Patxà i contra Petlliura.

El nostre conegut Primo de Rivera, com sap tothom, morí a París pocs mesos després d'haver perdut el poder.

El general Uriburu, ex-president de l'Argentina, és el quart autòcrata que mor a París, de l'acabament de la guerra ençà.

Tan aviat com fou coneguda la notícia, els fotògrafs es presentaren a la clínica de la rue Puccini on havia estat operat de càncer gàstric. Però feren el viatge en va. La vídua havia donat ordres formals de respectar la darrera voluntat del seu marit, que, molt desmillorat per la malaltia, volia que tant partidaris com adversaris conservessin d'ell el record d'una figura arrogant i d'unes faccions d'home enèrgic.

El rei de Suècia es malfia

Ara que Kreuger ja és mort, l'home més ric de Suècia és Carl Kempe, que posseeix amb la seva família la majoria de boscos i serradores del país. També dirigeix nombroses empreses agrícoles.

Entre els íntims que rebia en el seu castell d'Ekolsund, prop d'Estocolm, es comptava el rei de Suècia. Però des de la mort de Kreuger, els hostes reials no han comparegut més pel castell d'Ekolsund.

A hores d'ara, les grans fortunes no inspiren gaire confiança.

Aviat caldrà vestir de nou un antic adagi, el qual dirà: «Digue'm amb quin ric vas i et diré qui ets.»

Albert Thomas

Albert Thomas, mort a París dissabte passat, fou nomenat, a la Conferència de Washington, director de l'Oficina Internacional del Treball. Això era en 1920; tenia quaranta dos anys.

Abans, havia estat el segon de Jaurès, havia collaborat en L'Humanité *i altres publicacions socialistes. Quan la guerra, fou ministre de Municions. Si fins aleshores havia tractat els medis obrers, el seu càrrec l'obligà a una constant relació amb els grans industrials. D'aquest moment data la seva manera de pensar «paritàriament»*

que tant de servei li havia de fer en l'Oficina Internacional del Treball.

El seu esperit, a més a més de paritari, era internacional. Creia en la justícia social i que fora d'ella no pot haver-hi pau, ni pau social ni pau internacional. A servir aquesta idea dedicà la seva gran capacitat de treball, tota la seva ànima, tot el seu entusiasme. El seu nom anirà lligat sempre a la història de la Societat de les Nacions com el d'un animador prodigiós, dels que més haurà contribuït a donar-li la fesomia que té.

Alhora que era un estructurador del present, Thomas pensava en l'esdevenidor, del qual tenia una visió poderosa. El seu darrer discurs a la Conferència internacional del Treball — sobre el qual reportàvem la setmana passada una característica anècdota — en dóna fe.

La mort d'Albert Thomas deixa un buit considerable a la S. de les N., difícil d'omplir.

Garibaldi als segells

Per commemorar el cinquantenari de la mort de Garibaldi, el govern italià ha decidit una emissió de segells de correu amb l'efigie del famós soldat.

Una vella tradició vol que el govern italià ofereixi al Papa una mostra de cada nova emissió de segells.

Què diria el pontífex en rebre els segells amb l'efigie del que atacà els Estats Pontifícis?

El funcionari encarregat de dur el present estava una mica neguitós, i es comprèn, en complir l'encàrrec prop del governador de la Ciutat del Vaticà.

Mitja hora més tard d'haver-li lliurat els segells, el governador tornà i declarà:

—Sa Santedat remercia l'obsequi. Ha afegit que aquests segells són molt ben tirats. I prou.

La fruita prohibida

El Pacific Exprés — això passa, naturalment a Amèrica, l'Amèrica de la llei seca, — s'atura per fi en una estació. A l'andana, un home portant un caixó d'ampolles, crida:

—Amoniac de primera qualitat! Un dòlar botella! Qui vol amoníac?

Els viatgers somriuen per sota el nas i aprofitant la parada de l'exprés, es queden la mercaderia i encara no n'hi ha per tothom que en vol. Després el viatge, cada u es disposa a destapar la botella. Però llavors totes les cares s'allarguen:

—Ens han estafat! Es amoniac de debò!

DESPRES DE L'HOMICIDI DE M. DOUMER

Inutilitat del terrorisme

L'assassinat, tristament inútil, de Paul Doumer, President de la República Francesa, ha commogut el món. Avui, l'homenatge pòstum d'una sola horror seguirà el cadàver del bon ciutadà, de l'exemplar patriota, i el nom del President occit s'incorporarà, definitivament i gloriosa, a l'efemèrides.

Fóra injust de voler deduir de l'homei de què ha estat víctima Doumer, conseqüències polítiques. La filiació aparent de l'homeier i els seus indicis d'anormalitat fan arriscada, per endavant, tota hipòtesi que pugui ésser basada en un partit pres o en un criteri pseudo-sistemàtic. Però la mateixa monstruosa inutilitat del crim — més palesa aquest cop que altres vegades — planteja la qüestió general del terrorisme polític i de la seva (també general) inutilitat.

Paul Doumer

No serà excessiu de considerar el fenomen, que hem sofert molt sovint i molt de prop a la nostra pàtria, des d'un simple punt de vista crític i lògic, deixant de banda l'aspecte sentimental — diguem-ne humà — de la matèria examinada.

Preguntem, doncs: Es útil el terrorisme polític? Un partit o un grup revolucionaris — revolucionaris en el sentit de voler subvertir l'ordre existent, canviar violentament un govern o un règim — podran aconseguir llur objectiu amb la sola arma del terror?

Cal contestar rotundament que no. El terror, considerat des d'aquest punt de vista revolucionari d'agressió a persones o coses, a la llarga ha perdut les batalles a tot arreu. No ha aconseguit mai l'objectiu que pogués tenir, malgrat que ha obtingut, sovint, èxits desconcertants en alguns actes isolats.

Cal no confondre aquest terror amb el règim de govern terrorista (tsarisme rus) o amb el terrorisme de masses (*comitatgi* macedònics), que són fenòmens totalment distints. Aquests terrors diferents tenen, però, un nexe comú: els místics del Terror, els que ho confien tot al terror. En aquest sentit desviat, el terror pot arribar fins al nihilisme, la destrucció per la destrucció. Es aquell nihilista de Zola que voldria posar al centre de la terra un explosiu prou potent per a fer-la volar a bocins. Com que no es proposa res, però, com que no té cap objectiu, tampoc no pot assolir-lo. Es una negació pura. Un tràgic joc en el buit que és la inutilitat mateixa.

Com a arma de lluita i de subversió, ja dintre un fi pràctic, té molts inconvenients greus. El primer i més gros *handicap* que pesa sobre els terroristes — i aquests, com més sincers menys se n'adonen — és que cada atemptat, cada acte terrorista implica un risc enorme per a tots els conjurats (recordeu que parlem de terror com a obra de grup o de partit, de terror que es proposa una finalitat, com una disciplina sense grans fantasies individuals). En cada atemptat hom ha de calcular, per endavant, les baixes temporals o definitives d'uns quants companys — almenys un — per mort, ferida, detenció, necessitat d'amagar-se o emigrar, etc. — Cal comptar també amb la repressió subsegüent. Cal tenir en compte, encara, que la gran majoria dels atemptats de tot ordre fracassen, totalment o parcialment, per causes diverses — armes o explosius que fallen, error a escollir la víctima, por d'un o de diversos conjurats en el moment decisiu o durant la preparació de l'acte, delacions, etc., sense comptar les causes fortuites ni la vigilància que cal burlar — i que molts d'altres ni arriben a realitzar-se. Afegim, encara, les dificultats econòmiques, les dificultats a adquirir i manipular els diguem-ne instruments de l'ofici i a entrenar la gent, etcètera, per a capir ben bé les dificultats d'aquesta mena de lluita. En la majoria dels casos favorables, un atemptat reeixit representa la baixa, en la lluita activa, d'una selecció dels militants millors. En moltes ocasions l'èxit d'una acció significa, de fet, la dissolució per una llarga temporada o per sempre més de l'organisme terrorista. En canvi, el Govern constituït pot, generalment, reemplaçar sense gran esforç els homes que perd. Cau un governador, però en puja un altre; el cap de policia mort és substituït per un nou cap de policia; l'endemà de l'assassinat d'un ministre surt a la Gaseta el nomenament del successor. Fins i tot els monarques i els dictadors deixen el lloc, tot sovint, a un continuador de llur règim. En canvi, ningú no pot substituir, en l'organització delmada, els inoblidables companys caiguts. El terror és sacrifici.

Després hi ha un altre fet. El terrorisme és perseguit, ha de combatre. No li basta atacar, sinó que a més a més li cal defensar-se — sovint, fugir —. Per gran que sigui el valor dels terroristes i llur esperit de sacrifici, el Govern és sempre més fort. Contra la pinya heroica dels insurgents, acorralats i temuts alhora, pot mobilitzar sempre centenars i àdhuc milers d'homes. Ha de vèncer tard o d'hora, i tard o d'hora és vençut el terror. La lluita desigual ha d'acabar amb el domini del contrari, amb resultat negatiu per als terroristes. Així acabà, vençut, en una impotència grandiosament tràgica, el terror dels sindicats a Barcelona. I és que, en el fons, el terrorisme és una arma de febles. Un moviment polític — dreta o esquerra — que té viabilitat és un moviment de massa. El terror, en el fons, sempre és una secta, quan no és personal allucinació. El Partit Socialista-Revolucionari rus elevà el terror a la categoria de principi. La seva famosa «Organització de combat» absorbia el partit i s'hi imposava, el supeditava. Era un Estat dintre l'Estat. Però tampoc no féu la Revolució, no guanyà la seva guerra. Si aquell terror—que separava el Partit S.-R. de la Internacional Socialista i dels bolxevics — ha guanyat alguna batalla, ha estat com a auxiliar. I a mesura que el partit que l'emprava s'ha enfortit, ha anat deixant-lo de banda.

Hi ha, en fi, l'aspecte psicològic, moral, de cara al poble, de cara a les mateixes multituds que el terror es proposa de conquerir. En aquest sentit és també negatiu. Els actes de terror, àdhuc si són legítims, destinats a combatre una tirania que pesa rudament sobre el comú, no inspiren simpatia sinó aversió i horror. La massa general, l'assentiment — si altra cosa no, tàcit — de la qual és imprescindible perquè les minories actives s'imposin, sol reaccionar en forma desfavorable als atemptats terroristes. Li desplauen, l'espanten, li fan trobar acceptable, per contracop, l'ordre existent, ni que sigui basat en la injustícia i purament parençós.

No parlem del terror mercenari. Es més insegur i més perillós encara, perquè els mercenaris esdevenen transfugues fàcilment. Les dificultats que comporta *per se* el control d'una activitat terrorista es multipliquen, llavors, en proporció totalment esterilitzant, àdhuc contraproduent.

GRANIER-BARRERA

Compañía General de Tranvías

Es convoca als senyors posseïdors d'Obligacions d'aquesta Companyia a la Junta Extraordinària que es celebrarà el dia 21 d'aquest mes, a dos quarts d'onze del matí, a l'estatge social, Ronda de Sant Pau, 43, amb l'únic objecte de designar al senyor Obligacionista que ha d'ésser proposat a la Junta General Ordinària d'Accionistes del present any, per a cobrir la plaça de Conseller vacant per la defunció de l'Excellentíssim senyor Baró de Satrústegui. La designació que faci la Junta que es convoca no serà ferma fins que sigui ratificada per la Junta General Ordinària del present any. El nombre d'Obligacionistes necessari per a assistir a la Junta és de deu.

Els dipòsits d'Obligacions per a concórrer a la Junta, s'admetran fins quatre dies abans del designat per a la seva celebració, a la Caixa social, Banca Arnús, S. A. Arnús-Garí i Crèdit Lyonnais.

Barcelona, 7 de maig de 1932.

L'Administrador-Delegat

Alfred Arruga

Compañía General de Tranvías

Es convoca als senyors Accionistes d'aquesta Companyia a la Junta General Ordinària d'aquest any, que es celebrarà el dia 21 del corrent, a les onze del matí al local social, Ronda de Sant Pau, 43, amb subjecció al següent ordre del dia:

1. — Lectura i aprovació de l'acta de l'anterior.

2. — Discussió i resolució de la Memòria, Balanç i Compte de Ganàncies i Pèrdues.

3. — Nomenament de Consellers.

4. — Discussió dels assumptes generals que es presentin en forma.

Cas de no concórrer el nombre d'Accions que marquen els Estatuts per a la validesa dels acords de la Junta General, es convocarà altra de segona convocatòria dintre els terminis assenyalats pels mateixos.

El dipòsit d'Accions podrà fer-se fins quatre dies abans de l'anunciat per a la celebració de la Junta General, a la Caixa social.

Barcelona, 7 de maig de 1932.

L'Administrador-Delegat

Alfred Arruga

CAMISERIA FITÓ BARCELONA
NOVETATS EN CAMISES
Jaume I, 11
Telèf. 11655

(c) Ministerio de Cultura 2006

EL CINEMA

LES ESTRENES

"Marius", de Pagnol

Es Marcel Pagnol en persona qui ha controlat la transposició cinematogràfica del seu famós *Marius* que ara la Paramount projecta al Coliseum. La circumstància de posseir l'autor en un grau eminent una gran capacitat per a les coses teatrals — d'ésser doncs, abans que res, un home de teatre—, no ha estat sortosament obstacle

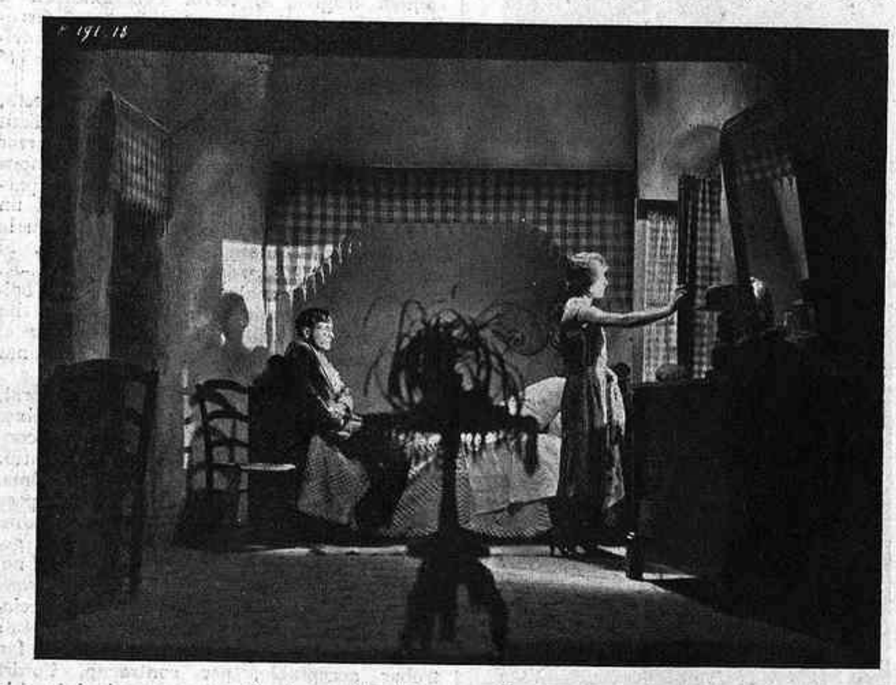

De la versió cinematogràfica de «Marius»

perquè tingués ensems una clara noció d'aquells recursos expressius pròpiament cinematogràfics i que, com tothom pot comprovar, els emprés en aquest film amb una innegable comprensió de llur abast dramàtic. Marcel Pagnol, en un mot, comprèn prou el cinema, perquè la seva presència, lluny d'haver estat, com podia haver succeït, un destorb per al film en tant que film, pugui haver estat, al contrari, una bona inspiració per a l'obra de cinema que ara hem vist.

Tot i això, es tracta d'una transposició de primer grau. El punt de partida no pot dissimular-se. El film segueix fidelment la marxa de l'obra escènica i en reprodueix quasi textualment el moviment de conjunt, per no permetre's sinó ací i allà algunes escapades envers un radi escènic més àmple i variat. Aquest caràcter de la transposició és també visible en la interpretació, interpretació meritòria, que aconsegueix una perfecció i emoció enorme en les escenes finals, però tanmateix interpretació de factura teatral. Si volguéssim resumir la impressió de conjunt en poques paraules, diríem que el film treu més la seva emoció del contingut tan substancial, que no pas de la forma, la qual no és sinó honorablement discreta.

Sense voler reproduir ací la controvèrsia que en forma de rivalitat gelosa, avui més sovint que mai es suscita entre teatre i cinema, no podem pas menys, i en atenció a aquest cas concret, que posa *Marius*, de senyalar quina capacitat més evident posseeix el cinema per a tot el que és traduir un color local i donar la sensació física d'una atmosfera típica. Elements aquests que juguen ací un paper importantíssim.

Si tota l'acció d'*El carrer* transcorre al peu d'una escala, tota l'acció de *Marius* s'escola dins d'un café d'un moll de Marsella. I amb tot, és la realitat que comença, més enllà de la porta, el que compta per a Marius i el que arrenca dels braços de Fanny. Velers que lleven l'àncora amb la proa apuntant vers els espais lliures i la mar ampla que sembla sense límits, heus ací alguna cosa pel cinema i que el teatre és incompetent a exposar. Si aquest tema meravellós de les coses que us inviten a partir, que advoquen per aquella llibertat que res ni ningú no pot contrarestar, ha estat ben traduït en aquest film, és una pregunta a la que nosaltres faríem una resposta no gaire favorable. No sabem fins a quin punt un públic no instruït per endavant pot sentir amb tota la seva puixança tràgica la mena de conflicte que agita Marius, només veient el film. Hi ha les paraules, naturalment, les divagacions del xicot que tracta d'explicar a Fanny aquell impuls que acabarà per arrencar-lo de darrera el taulell de begudes i llençar-lo a l'aventura sense objecte.

El tema del film, que és el de l'obra original, és un tema del dia. Podríem trobar-ne innombrables ecos en la literatura contemporània. El valor de Pagnol està a haver sabut captar-lo dins una acció simple, en una anècdota prosaica i forta de realitat.

* * *

El film *El delator*, que ahir va presentar Palestra en la seva primera sessió d'enguany, és un excellent film, un dels millors films produïts per la Bip a Elstree. Es un film d'A. Robinson que no s'havia projectat a Barcelona sinó una sola vegada, en sessió Studio Cinaes. Es un film anglès amb un actor suec, Lars Hanson, i una actriu alemanya, Lya de Putty, morta recentment com els nostres lectors recordaran. Un film atapeït, compost a la manera germànica, notable sobretot en valors de fotografia i que es desenvolupa a Irlanda, en un medi de conspiradors nacionalistes.

J. PALAU

Saló Catalunya

DEMA ESTRENA

DE

Epopeia naval, amb la cooperació de la Marina de guerra nordamericana

Superproducció sonora P. D. C.

Exclusives: CINAMOND FILMS

PANORAMA

Bandits! Gangsters! Vampirs!

Comentava recentment un collaborador nostre, qualificant-lo de *llibre dur*, el darrer llibre de Georges Altman sobre cinema. Georges Altman és un esperit clarivident i inconformista que blasma contra la industrialització de l'èxit, provocat per una sèrie de percentatges calculats al millímetre; percentatges que arriben al màximum pel que fa referència a l'interès sexual.

Després del *sex-appeal*, que té, sembla, un interès extraordinari, una de les possibilitats més fecundes és la de *les pistoles*. Un film amb pistoles té molt més pròxim l'èxit que un altre film qualsevol. El mateix Altman ho remarca en un article recent.

Tot el melodrama continua en vigència. Hom parla de reeditar l'història de *Fantomas*.

Aquest cinema del terror, té, però, una vigència curta. Immediatament comencen els bandits ianquis que gairebé sempre que són traïdors són representats — oh generositat nordamericana! — per mexicans. Apareix també el lladre bo — el que els andalusos anomenarien *el bandido generoso*. L'exemple de *Billy the Kid* és ben recent i ben expressiu de com es perpetuen aquests tipus.

El bandit esdevé, però, *gangster*. Es complica la vida i es fa refinat i estratega; mesquí. De vegades, ha estat mariner als ports més tèrbols del món; de vegades procedeix d'una branca més *rural* del bandidatge.

Devem a Rouben Mamoulian l'obra perfecta dels *gangsters* americans. Es el film màxim de Silvia Sydney i Gary Cooper, *Els carrers de la ciutat*.

Després del *gangster*, en aquesta línia tèrbola, ve el vampir. A penes si recordàvem ja aquell home macabre — avui una mica grotesc — d'*El gabinet del doctor Caligari*. Després se n'han presentat una sèrie, complicada amb la dels vivificadors i experimentadors de cadàvers. El record d'*El doctor Frankenstein* obra d'un terrorífic una mica ingenu, pot ésser un exemple ben típic.

AVIAT

podreu admirar al

TIVOLI

el meravellós film de

KING VIDOR

El Carrer

segons l'obra teatral

d'Elmer Rice

per

Sylvia Sidney

William Collier

i

Estelle Taylor

Producció:

SAMUEL GOLDWYN

Aviat serà presentat al

FEMINA

un film

d'Edmund Goulding

Para alcanzar la Luna

Pel dinàmic DOUGLAS FAIRBANKS, Bebe Daniels, Jack Mulhay i Eduard Everett Norton

Dos films dels ARTISTES ASSOCIATS

CANVIS DEL TEMPS

Decadència del galan

La bellesa masculina va de baixa, en efecte. Tots aquells que, per entendre'ns, anomenarem *niños bonitos* de la pantalla, s'han desinflat sorollosament. I el públic femení, que els va enlairar, ja no vol ni sentir-ne parlar. Els galans han estat acomiadats. Els uns venen gelats a Coney-Island, els altres

Clark Gable

toquen el banjo en els *saloons* de Bowery o de Brooklyn. I alguns ofereixen tòxics pels recons sinistres de Harlem o de Chinatown. Que en semblen de llunyans aquells temps tan pròxims, en els quals les dametes s'enternien amb la cabellera ondulada i el dentat enlluernador del jove *premier*! Aleshores la fotogènia regnava en mestressa. I el Don Joan no era res més que plàstica inanimada, un simple element visual. Tothom recorda els galans d'aleshores. Comencem pels primers. Tothom recorda aquells fats i clàssics Warren Kerrigan i Francis X. Bushman, ninots encarcarats que, durant el dia, s'adornaven amb un vestit de seda blanca i un panamà amb una cinta dels colors americans — tota la Florida — i que, a la nit, es disfressaven amb un frac de solapes de vellut i un grotesc coll planxat, alt i cilíndric. Maniquins emmidonats, evadits d'alguna sastreria jueva dels voltants de Central Park South o de les cobertes de *Nick Carter*. Però aviat arribà Valentino amb el seu ensucrament llepissós. L'empalagós Rodolfo amb la seva pomada que feia encara més lluents els seus cabells brillants de gitanet de Ronda o de pillet napolità. Valentino amb l'oblic dels seus ulls misteriosos i els seus llavis molsut i ardents, taca vermella damunt el to oliva del rostre. Valentino: tota la morbositat del llevantí efervescent, devorat per un impetuós desig interior, que una certa indolència oriental privava de desbocar-se. Pobre Valentino! Com ens farien riure ara les teves postures d'una felinitat preciosa... Pobre Valentino! Si la mort no t'hagués eliminat, aviat t'haurien arreconat els nou vinguts, menys complicats, més desimbolts que no pas tu, però amb el mateix posat llefiscós de *niño bonito*, John Gilbert, els ulls brillants, la rialla blanca; Ramon Novarro, *petit-maître* pretensiós i buit, el rostre—inexpressiu—plàsticament perfecte. I, tots dos, una testa magnífica i incapaç de contenir la torrentada de rínxols. Gilbert i Novarro inauguren l'era de l'ondulació permanent...

Però els temps han canviat. I l'home va substituint el ninot maquillat i perfumat. El caràcter reemplaça la bellesa. I avui, la *girl* 1932 somia amb un heroi viril i rude, un mascle conscient de la seva força, orgullós de la seva potència. Ja els tenim ací. Mireu-los. Charles Bickford, cellajunt, les dents agressives; George Bancroft, d'una simpàtica bestialitat; Victor Mac Laglen, l'antic boxador—el 10 de març de 1909, a Vancouver, perdia als punts davant del gran Jack Johnson — i el seu rostre de fusta que sembla haver estat faisonat a cops de destral per un imatger primitiu. I Gary Cooper, l'antic vaquer de Montana, tot ossos i desmenjament. I, sobretot, un nou vingut, l'impressionant Clark Gable, el rostre patibulari illuminat per un somriure de faune. El prototipus del galan nou estil. L'autèntic heroi viril de darrera hora. El recordeu? Era el terrible cap de *bootleggers* de *Danseu, folls, danseu*. I el cunyat de Norma Shearer en *Divorciada*. I el *dolent* d'*Horitzons daurats*. Rols secundaris, encara. Però ara ja ha arribat.

SEBASTIÀ GASCH

AVUI I TOTS ELS DIES

CAPITOL

El film polonès comparable als de producció russa

HACIA SIBERIA

per Sadwiga Smosanska i Adam Brodzisz

*

Producció:

Kimeton-Sginsk de Varsòvia

Distribuït per SONORO-FILM

TIVOLI AVUI

WILL ROGERS

el còmic més enginyós i divertit, en

Embajador sin cartera

Una humorada política; i

Amargo idilio

per CHARLES FARRELL amb MADGE EVANS

Or de llei FOX de la pantalla

—Per què has mossegat la meva poma?
—Bé calia fer-hi un senyal per saber que era la teva.

(*Life*, Nova York)

El jardiner aficionat.—Reverend, heu fet un sermó tan eloqüent sobre el robatori, que els veïns m'han tornat totes les eines que m'havien manllevat.

(*The Passing Show*, Londres)

El milionari.—La mà de la meva filla? Però si només té quatre anys!
—Ja ho sé, però m'estimo més venir ara que quan hi hagi empentes.

(*London Opinion*)

TOT POT ESSER

—Es autèntic? Es ell realment? Es que Kreuger ha existit de debò?

(*Acht Uhr Abendblatt*, Berlín)

L'amo de la casa, al lladre.—Així apendreu d'entrar a les cases sense despertar les criatures!

HONRADESA

—Alto! Torneu tot el que heu pres.
—A poc a poc! La meitat és dels veïns del costat.

(*Il Travasso*, Roma)

El metge.—Què vas sentir quan et vas trobar malament?
El nen.—Una gran alegria de saber que no havia d'anar a collegi.

(*The Passing Show*, Londres)

(c) Ministerio de Cultura 2006

EL TEATRE

AL BARCELONA

"La diosa ríe", d'Arniches

Una de les nostres conviccions més fermes en allò que fa referència al teatre castellà contemporani és que l'únic autor de veritable categoria que posseeix aquella escena és el comediògraf i saineter Carlos Arniches.

No ho diem pas perquè sí. Tot aquell que s'emprengui un examen, per sumari que sigui, de la literatura teatral castellana que es produeix avui, amb un esperit de

Carlos Arniches

crítica una mica despert i disposat a no deixar-se enlluernar per les fàcils brillantors, s'adonarà ben aviat que tot l'immens embalum d'aquella producció, com a qualitat humana, autènticament humana — que és la substància íntima de l'art teatral — i com a qualitat literària, autènticament literària — que és la vestidura sota la qual aquella substància se'ns dóna a conèixer —, és ben poca cosa.

Deixant de banda uns quants casos aïllats d'autors que només han treballat per al teatre d'una manera esporàdica, com Unamuno, Valle-Inclán, Azaña i algun altre, i els d'aquells que, cultivant amb preferència aquells temes que són predilectes del seu públic, els treballen amb bon gust i obtenen èxits ben estimables, encara que ben lluny de l'autèntica qualitat, en el teatre castellà contemporani trobem totes les plagues que poden caure damunt l'art escènic.

I, potser, amb força més culpa per part dels seus conreadors que la que tenen els d'altres literatures teatrals més pobres, on la manca d'una bona tradició obliga més a fiar-se de la sort de la improvisació que no de l'estudi dels bons models que hi manquen.

I al teatre castellà no li fan pas falta models on emmirallar-se, però hi ha tan poca gent que hi pensi! Llevat d'algun poeta de les novíssimes promocions, d'una manera general, es pot ben dir que els escriptors teatrals castellans vivotegen misèrrimament no tan sols d'esquena al seu passat gloriós, sinó d'esquena també a tot el que passa pel món avui.

Ací teniu l'encaparrament asinari dels innombrables Linares Rivas, enferregats de qüestions advocatesques, truismes dels més pedestres, cabdellant i descabdellant els llocs comuns mesocràtics més eixarreïts i primaris, els atreviments insubstancials i les procacitats indigents i innòcues dels Benaventes cosmopolites i transcendentalistes, desencisats del món i de les seves vanitats, però recercant-ne tots els aplaudiments a honor de la pròpia vanitat. Ací teniu les comèdies sentimentals, cursis i pobretes dels Sassones i sub-sassones, la buidor sonorosa i llampant dels versos narcotitzants dels Villaespesas i succedanis, el saqueig i el pillatge de tots els folklores regionals i provincials; versos, versos i més versos, llagrimejants i emocionadors, entrenadors, encisadors i fetillers, però sense cap contingut que vagi ni un pam més enllà de la seva pròpia música. Ací teniu la innombrable família dels Muñoz Secas, amb els seus *calembours* agafats pels cabells, amb les seves pallassades, amb els seus arguments sense cap solta, amb els seus xistos recercats, forçats i estiragassats...

I tot plegat, embolicat en una mar immensa de paraules, de frases fètes i pensaments, sentiments, passions i emocions de segona mà. Un es deixa anar per la davallada embriagadora de la rima, l'altre per la pendent delitosa dels jocs de paraules, de les frases enginyoses, el de més enllà recerca l'èxit per mitjà de l'escàndol. I tots treballen amb ninots de cartó, sense cap contingut humà.

Carlos Arniches és força cosa més que tot això. Arniches, primer que tot, és humà, profundament humà. La gent que ell crea són personatges de carn i ossos, amb totes les vísceres al seu lloc i amb una ànima que els anima, gent que viu, que pensa i que sent de bo de bo. D'ell es podria dir, com deia Balzac de si mateix, que fa competència a l'estat civil.

Són infinits els personatges que han sortit de la ploma d'aquest autor per anar a pendre lloc entre la gent del seu poble. Eixits de la ment que els ha creat amb l'acopi de tots els elements dispersos que el seu talent ha sabut arreplegar d'ací i d'allà, en el medi on se li oferien, els ha depurat i els ha condensat en una individualitat viva i representativa, aquests tipus han tornat, concrets i definits allà on només havien estat cosa difusa i indeterminada i, avui — humil i alta glòria per a un autor —, en trobar-los pel carrer, en el tramvia, en una botiga, esdevinguts ja tipus quotidians entre la seva gent, gairebé ningú no es recorda d'aquell que els ha donat l'ésser.

Amb *La Diosa ríe,* Arniches ens ha donat una obra excellent en tots sentits. Una trama senzillíssima, amb bona dosi de versemblança — donades les dades que ens ofereix per cada caràcter que ens presenta —, guarnida d'incidències saborosíssimes i portada amb impecable seguretat.

Arniches ens ha demostrat una vegada més que es pot ésser molt bon còmic sense acostar-se per res a la xavacaneria, que hom pot moralitzar sense fer el mestretites, que hom pot ésser tendre sense ésser cursi, que hom, en fi, pot fer molt bon teatre amb la gent que hom veu cada dia, amb sentiments normals i sense pretensions trasbalsadores.

En *La Diosa ríe* ens trobem amb una sèrie de tipus perfectes, tots ben dibuixats de cap a peus, cada un prenent just el relleu que ha de pendre i tots ocupant el seu lloc, des de l'infeliç salta-taulells enamorat de l'*estrella,* la seva mare, la seva promesa, fins al personatge més incidental, passant per Paco Roca, home despreocupat i *bon vivant,* comprensiu, bo i carregat de bon sentit, un seguit d'escenes encadenades sense cap violència, ajustades i ben repartides en els seus contrastos, i un llenguatge fresc i espontani, culte allà on ha d'ésser-ho, popular quan convé.

La companyia que actua al Teatre Barcelona, que s'anuncia només amb el nom del director i empresari, Arturo Serrano, o sigui sense *divos* ni *divas,* ens ha donat una interpretació perfecta. No cal assenyalar cap nom determinat perquè tots treballen íntimament compenetrats amb llurs papers respectius.

Obra difícil com és aquesta, car la matisació hi és importantíssima i exigeix alguna cosa més que anar fent bonament el que surti del recitat, ha trobat en aquest conjunt un servidor insuperable que fa un encís de veure-la.

JOAN CORTES

LA MUSICA

Casals, Rubinstein

Una vegada a l'any Casals toca a Barcelona. Així, d'una manera vulgar, el podem sentir nosaltres. Els altres públics, si volen tenir el goig de sentir-lo, l'han de contractar, i, quan això s'escau, tot aficionat que té els diners per pagar-se una entrada el pot sentir. En canvi, a Barcelona només el poden escoltar i aplaudir els afiliats al patronat de la seva orquestra. D'aquesta manera, Casals per un cantó afavoreix el públic barceloní, i per un altre el castiga deixant fruir del seu art només al cercle reduït dels patrons de l'orquestra que dirigeix.

Aquest any va tocar dijous passat; com sempre meravellosament. L'expressió de la seva figura és imatge de la seva execució i del seu estil. Assegut dalt d'una tarima reduïda — però potser massa alta per la serietat de la seva obra—, amb els ulls clossos, amb la cara concentrada i serena, busca i arrenca, del més profund del seu esperit el sentit més pur de les melodies que amb el seu instrument porta a la vida material per a fer-les sensibles als seus auditors.

El violoncel és un instrument de veu greu quan parla en to natural i tranquil. Com que les regions profundes del so no són les pròpies del cant, el violoncel, quan actua de solista, per cantar les melodies que comporta la seva part principal, ha de forçar la tensió de les cordes i ha de fer sortir les notes totes tivantes i calentes de pressió.

Això és causa de la tendència d'aquest

instrument a l'expressió apassionada, al joc fogós o sentimental, no sempre d'un gust delicat. I és causa també que el seu repertori no sigui molt extens.

Però Pau Casals, amb la seva concentració en el seu món espiritual interior de gran artista, sap fugir de l'apassionament fàcil que eixiria de l'instrument que té en les seves mans, ens a trobar la serenor i fins a conseguir el so net i simple, que de vegades, de tan transparent i límpid fa por que es trenqui. I ennobleix i purifica el repertori: el seu so i la seva interpretació eleven una *Sonata* de Haydn, poc densa d'interès musical, o un *Concert* de Boccherini, baix de qualitat, cap a una *Suite* de Bach, o alguna bona *Sonata* de Beethoven.

Una tensió d'esperit constant, i la concentració d'una gran energia espiritual, són la paga d'abastar aquestes ideals cimes de l'art de la interpretació musical. Es un treball dur i sense descans. No és estrany que, quan en una excursió un accident va estar a punt de fer-li perdre una mà, digués, com albirant una esperança de repòs: «Gràcies a Déu que no hauré de tocar mai més el violoncel».

* * *

Hem sentit també aquests dies dos concerts del pianista Rubinstein, i també per al públic d'una societat, l'Associació de Cultura Musical. Rubinstein és molt conegut del nostre públic; fa anys que se l'aplaudeix i sempre amb gran entusiasme; a Barcelona ha obtingut èxits brillants i ovacions repetides.

Ho mereix. Dóna la impressió — i és la realitat — d'un artista de facilitat extraordinària, d'una potència natural que domina les forces amagades sota les tecles del piano, que toca sense esforç intern, però amb una energia física inesgotable.

Rubinstein toca el piano, tot i essent un concertista de primer ordre, una mica «grosso modo», com si llegís les obres, més ben dit, com si les hagués creat i les donés a conèixer; amb una sonoritat de conjunt pastada i unida; amb la vida i l'espontaneïtat no fadigades i mortes pel cansament i la trinxadissa d'un estudi llarg, repetit i minuciós. En la seva manera de tocar es senten ben separats els plans principals dels secundaris i ornamentals, especialment en les obres modernes que sempre ocupen una part important dels seus programes. En aquests concerts ha tocat composicions de Prokoief, de ritme insistent; de Villa-Lobos, amb melodies fàcils i ingènues, del seu seu país brasiler, muntades en corrues de notes martellades; el mosaic irregular, d'efectes i de colors fantàstics, del *Petruixka,* de Strawinski; cinc peces d'*Iberia,* d'Albéniz, ben tocades, *El Corpus a Sevilla* i *Navarra,* i menys bé la coneguda *Triana.*

Facilitat, potència i inspiració són les característiques del pianista Rubinstein; condicions pròpies per despertar l'entusiasme dels públics.

Si a Barcelona ha tingut ovacions sorolloses, èxits més delirants ha provocat encara en altres llocs. A Madrid, en l'època d'or dels seus triomfs, uns quants anys enrera, va donar uns concerts al teatre de la Comèdia; l'èxit, tant musical com mundà, va anar creixent de tal manera que, a l'últim concert, va ésser necessari collocar cadires a l'escenari, voltant el piano, per encabir-li les senyores que no varen poder trobar localitat. Però llavors Rubinstein era més jove, més ros i més arriçat.

JAUME PAHISSA

AL NOVETATS

Una sarsuela d'èxit

Els crítics especialitzats en l'art de la sarsuela i fins els que no ho estan, han coincidit amb una poc rara unanimitat a apreciar que l'obra *Luisa Fernanda,* estrenada darrerament al Novetats, era una de les millors produccions líriques del teatre espanyol d'aquests darrers temps i que, ben mirat, era l'única sarsuela digna d'aquest nom que s'havia presentat a la consideració dels espectadors, després de l'estrena de *Doña Francisquita.*

No creiem ofendre ningú si diem que, crítics a estones, ens considerem lligats per un tènue sentiment de confiança i una vaga solidaritat professional amb els companys que des dels diaris diuen el com i el què de les novetats teatrals. Per això, vencent un escrúpol innat que sentim per la sarsuela espanyola, considerarem que no seria oportú d'anar a treure el nas al que tan encertadament s'anomena popular coliseum del carrer de Casp.

Hem vist *Luisa Fernanda* i, vulgues que no, ens hem posat a meditar amb una insistència impròpia d'aquests temps primaverals. Ben mirat — pensàvem — aquesta obra no està gens malament; la música és molt agradable; l'orquestra sona bé; En Sagi Barba s'aguanta més com a baríton que el seu fill com a futbolista; el públic està satisfet; l'empresari, encara més...

Però — sempre hi ha dos peròs—, què ho farà que en mig d'aquest tendre panorama d'optimisme desfermat hi ha un no sé què que no et plau, i que t'aigualeix la satisfacció general? Quina circumstància desagradable et priva d'entusiasmar-te in condicionalment?

Ah, senyors! La sarsuela, passi el que Déu vulgui, sempre és sarsuela. Es clar que si ens limitàvem a l'expressió d'aquesta profunda veritat el lector tindria perfecte dret a suposar que el nostre bagatge crític és més aviat modest. Però quan diem que la sarsuela sempre és sarsuela, volem dir això, exactament, i una pila d'altres coses. Ens costa d'imaginar-nos com deu ésser una sarsuela en el seu estat pur, verge, immaculat, si se'ns permet l'expressió; volem dir una sarsuela tal com viu en el pensament dels seus autors, quan encara no ha sofert la prova decisiva de l'escenari; quan no hi ha intervingut l'escenògraf, quan els cantants no han fet el pla de batalla, quan els coristes no hi han posat les seves mans pecadores...

En aquests instants de puresa, mentre la imaginació supleix amb avantatge totes les collaboracions horriblement realistes dels que l'han de posar en marxa, una sarsuela pot ésser una cosa definitivament bonica. Si, per exemple, un mes enrera els senyors Romero, Fernández Shaw i el mestre Torroba, que no són altres que els autors de *Luisa Fernanda,* haguessin tingut la pensada de convidar-nos a pendre cafè a casa seva; i allà, entre copa i copa, i amb un «Hoyo de Monterrey» als llavis, i ben repapats en una butaca, haguéssim fet conversa general; i el senyor Romero hagués dit:

—Tal com ens veu, hem escrit una obra que fa així i així...

I aleshores el mestre Torroba s'hagués posat al piano i hagués tocat tal i tal número, mentre el senyor Fernández Shaw (perdoni la confiança) ens hauria tarallejat la lletra i explicat la situació (doble atenció que li hauríem agraït), si tot això hagués passat, i entre el fum dels cigars i el sabor del conyac i la mica d'imaginació que hi hauríem posat per la nostra banda, hauríem *vist* una *Luisa Fernanda* probablement magnífica.

No hi ha hagut res de tot això, i ens hem hagut de limitar a veure la *Luisa Fernanda* que veu tothom, o sigui aquesta obra que defensa desesperadament les seves gràcies a través de la sòlida i tradicional xarxa de vulgaritat amb què l'han embolicada

Els protagonistes de «Luisa Fernanda»

l'escenògraf, els artistes, els comparses i el director d'escena. (De vegades ens preguntem: Es que realment hi ha director d'escena en les sarsueles?)

Citarem un exemple, per fer-nos entendre. El primer quadro del segon acte de *Luisa Fernanda* és una pura delícia; graciós de perfum i d'ambient; ric de situacions teatrals i servit amb música amable a tot ésser-ho. Hi ha, sobrefot, un número de conjunt, una mena de ballet de les ombrelles, del qual un director d'escena amb tres dits de fantasia n'hauria tret un partit extraordinari. Si en lloc d'aquests deplorables coristes d'ambdós sexes, vells, lleigs, mal vestits i sense la més petita noció del moviment en escena, hi hagués gent jove i simpàtica, l'equivalent dels *boys* i de les *girls* del music-hall; si el número, en lloc d'ésser posat de qualsevol manera, estigués muntat amb una coreografia àgil i vistosa, tal com la música reclama; si la parella de *vedettes,* en lloc d'estar encastats en mig dels comparses, confonent el conjunt i treient-li tota mena de visualitat, es sapiguessin moure i donar vivacitat a l'escena, aquest número aixecaria la gent de les butaques. Però, no, senyor. Si ara ens agrada, és ben bé perquè no el veiem tal com és, sinó tal com podria ésser.

Per bones que siguin les partitures, per honorables que siguin els llibretistes, mentre la gent que fan el negoci de la sarsuela no s'adonin que pel món ha passat una cosa que en diuen music-hall, la sarsuela espanyola seguirà essent un art inferior, analfabet.

JOSEP MARIA PLANES

AL ROMEA

"Tres milions busquen hereu"

Amb alguna retallada, amb alguna esmena i amb algun canvi que no han afectat pas gran cosa l'antiga composició de l'obra, Enric Lluelles ens ha presentat a Romea una nova versió d'aquella comèdia *Tres milions són poca cosa* que ens havia estat presentada ja en un teatre del Paral·lel, on tingué vida ben efímera per raons que no és del cas esmentar ací.

Enric Lluelles, en veritat, no ens fa pas un teatre modèlic, al qual pugui escaure cap gran qualificatiu. Però sí sap fer moure, enraonar, riure i plorar la seva gent amb una ben notable facilitat; conjumina les situacions, prepara les escenes i gradua els efectes amb innegable traça i, en obres com aquesta suara estrenada a Romea, sap imaginar-se una peripècia totalment intranscendental i no pas excessivament versemblant, per bastir damunt d'ella una bona sèrie d'episodis, ara còmics, ara sentimentals, que es lliguen sense cap violència i porten l'anècdota a un feliç acabament.

Poca cosa més s'ha proposat Lluelles que això que deixem consignat. S'ho ha proposat i ho ha aconseguit.

Aquesta nova versió de l'aventura dels tres milions, amb els retocs que hom hi ha fet per portar-la a l'escenari del carrer de l'Hospital, ha quedat força alleugerit de la truculència sentimentalista que era el que hi dominava anteriorment. Ara, potser, el predomini és de part del caire còmic, cosa que sempre ens resulta força més meritòria.

De totes maneres, aquella truculència no ha pogut pas ésser eliminada del tot, per tal com és allà on reposa l'essència de l'obra, i així ens hi trobem sovint sovint amb un sentimentalisme de carreró que ens fa posar pell de gallina. Per altra banda, quant a les escenes còmiques, de vegades hom hi insisteix massa, i altres vegades pel seu poc afinament ens delaten l'antiga destinació de la comèdia, de la qual es ressenten tant per llur manca de gust com perquè hom les troba completament innecessàries.

A part d'això — que no és pas, ni molt menys, la tònica constant de l'obra —, com hem dit, aquesta comèdia de Lluelles resulta molt ben portada i divertida. El públic hi pot alternar equitativament les llagrimetes i les rialles i finalment el satisfactori desenllaç de l'aventura el deixa ben tranquil.

Hi ha una sèrie de tipus ben expressats, com el del vell drapaire, el del seu amic *lliurepensador*—interpretat excellentment pel senyor Gimbernat—, el de la pagesa, etc., i escenes ben agradables en un sentit i altre.

La interpretació, ben arrodonida en el seu conjunt.

Amb aquesta obra l'empresa del Romea reprèn la temporada que havia estat a punt de suspendre. No és pas per mostrar-se excessivament optimista.

Ara per ara, ens toca seguir esperant, no el geni redemptor que ens enlluerni amb una obra excepcional, sinó una més o menys extensa collecció d'autors que ens ofereixin una producció normal discreta i entonada.

J. C. I V.

Funció de la crítica

Un crític italià — Antonio Valenti — remarcava darrerament com s'oblidava, en la discusió tenacíssima sobre la crisi del teatre, l'aspecte de la crítica.

En aquests temps crítics, cal que, a més a més de les sindicacions dels autors i de les reunions dels empresaris, es tingui en compte l'aspecte de la funció crítica i les seves possibilitats en l'hora que correm.

Cal, però, diu Valenti, no confondre la crítica amb el petit comentari oficiós, la ràpida impressió, gairebé telegràfica, de l'estrena de la nit abans. La crítica que calgui tenir en compte, per a aquest afer, haurà de posseir una envergadura suficient perquè siguin possibles les mirades de conjunt, que facilitin el diagnòstic i la recepta.

I bé. Posat que la crítica arriba a una categoria i se li atorga una funció, quins seran, concretament, els seus límits?

Ha estat provocat un referèndum per arribar a un acord. Però ja que la unanimitat no ha estat possible, és curiós de remarcar algunes actituds i respostes.

«Crec que la crítica, diu Varaldi, té tots els drets, àdhuc el de procedir de mala fe. Essent obra d'homes: *autem est mala bestia.* A més a més, a casa nostra (—a Itàlia — i enlloc més?) és en mans d'incompetents i d'ignorants».

Un altre consultat — Tilgher — toca un tema d'interès. La hipertròfia de la crítica teatral — com a crítica d'espectacle: d'indústria — en relació amb les altres parts de la crítica: «Es senzillament idiota, diu, que mentre tantes obres d'art, llibres d'història, de filosofia, de ciència, de cultura, en els quals es recullen anys d'estudis i tresors d'idees, són ignorades pels diaris i en canvi qualsevol bestiesa que es presenta en un teatre de barriada té la possibilitat d'una crítica múltiple i atenta».

I ací una altra remarca de gran interès. «Per a garantir la serietat de la crítica, els periòdics deurien adquirir les entrades per als crítics i abstenir-se de mendicar favors d'aquest ordre a les empreses teatrals».

En un país com el nostre on algunes d'aquestes empreses *castiguen* els crítics que els són desfavorables retirant-los el *passi* — hi ha exemples recents — bé valdria la pena que ens miréssim ben bé, si no valdria la pena de gastar-se cinc pessetes en una butaca, a canvi de tenir un crític absolutament independent.

PUBLI·CINEMA

Passeig de Gràcia, 57. - Telèfon 79681

Sessions contínues: tarda, de 4 a 8 i nit, de 10 a 12

Entrada, una pesseta

Duració del programa: Una hora

Dotze reportatges Cineat de París

Exit de la "Califa Magica" de Movietone

Sendas africanas (documental)

NOTICIARI FOX amb 10 reportatges

Reportatge Fox de l'assassinat del President M. Doumer

Programa Fox, sonor

(c) Ministerio de Cultura 2006

LES LLETRES

EL DARRER LLIBRE DE BERGSON

Moral i religió

Recentment Paul Valéry, parlant altra volta de la crisi de l'esperit, deia, entre moltes coses substancioses, que avui dia tots plegats estem massa enfeinats per a poder realitzar una tasca bona i perdurable. Constatem com a corollari d'aquesta observació, com efectivament l'època d'aquelles grans síntesis espirituals que són els sistemes de metafísica, sembla avui una època definitivament closa. La massa d'investigadors científics i la de coneixements teòrics no han estat mai tan abundants com avui dia; però aquesta cultura nostra és una cultura de fragmentació; les idees, el mateix que aquelles estàtues de Dèdal de què ens parla Plató, van folles pel món, mancades com són d'una orientació sintètica inspirada en una consciència de totalitat que les relligui en una síntesi elevada i coherent.

Per això mateix l'espectacle de l'obra d'Henri Bergson és singularment atractiu en el panorama de l'Europa que pensa. Bergson és un metafísic racial, a despit de totes les seves preocupacions científiques, particularment biològiques. Es un home l'ambició del qual és de totalitzar el saber en una visió conjunta, igualada a la que en altres dies podia moure un Hegel, un Schopenhauer o un Spencer, per no citar sinó els seus precursors més immediats. I Bergson avui encara està en plena laboriositat constructiva. Als aparadors de totes les llibreries europees figura ara el seu darrer llibre: *Les deux sources de la Morale et de la Religion.* Senyalem-ne la seva aparició tot recordant les etapes del seu pensament amb una brevetat telegràfica.

En 1887 debuta amb la seva tesi de doctorat, *Essai sur les données immédiates de la conscience,* on com a conclusió presenta una teoria de la llibertat que cal senyalar com a definitiva. L'home és consubstancialment lliure, però el que passa és que pocs homes són capaços d'usar d'aquesta llibertat, esclaus com són la majoria d'ells d'una sèrie de còmodes habituds socials i d'automatismes psicològics. Establerta l'heterogeneïtat de l'esperit enfront del cos, aquest és comprès en el segon llibre, *Matière et mémoire,* sota la categoria de simple instrument de l'activitat espiritual, la qual en la seva essència es troba ésser independent de les seves condicions materials d'existència.

En 1907 publica *L'Evolution créatrice,* on la noció d'*élan vital,* eix de la metafísica bergsoniana, fonamenta una concepció romàntica del món, ensems que inspira una teoria del coneixement anti-intellectualista. Efectivament, la intelligència no és sinó instrument biològic al servei, no de la veritat, sinó de la utilitat. Si volem abastar les coses, no en llur aspecte pràctic, sinó en llur existència, cal abandonar-nos a la *intuïció,* mitjançant la qual ens posem en contacte afectiu amb la naturalesa mateixa de la vida i del món.

Quant al seu darrer llibre, *Les deux sources de la Morale et de la Religion,* val potser més per les observacions de detall, pels judicis especials que conté, que no pas per les idees de conjunt. En part, em sembla, perquè aquestes, o bé no són del tot originals, o bé quan ho són semblen particularment problemàtiques.

En un primer capítol es refereix a l'obligació moral, refutant amplament la tesi sociològica que pretén resoldre el fet moral a un fet social, quan de fet la moral és essencialment biològica. En el darrer, el pensador, abandonant el domini de les llargues generalitzacions, examina com a ilustració del seu mètode algunes qüestions laterals més especialment concretes per bé que importantíssimes.

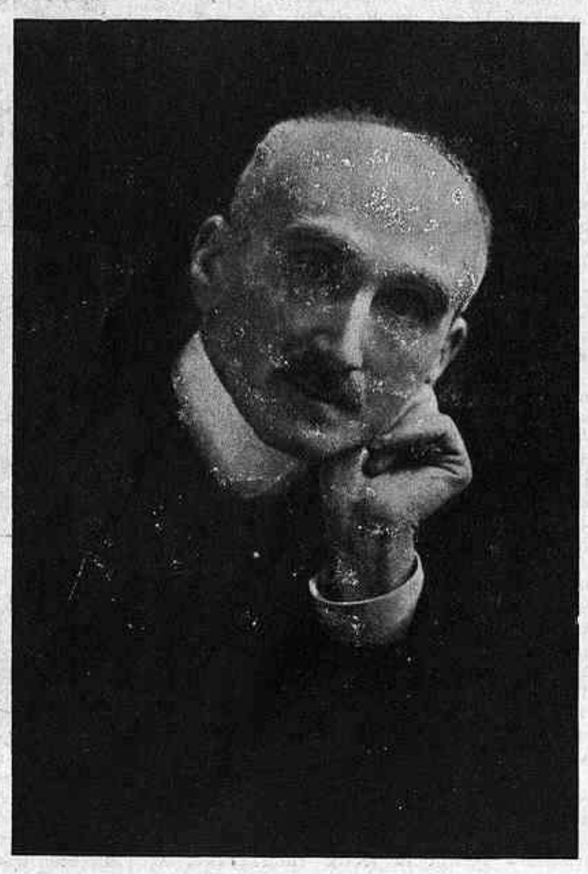

Henri Bergson

Es en el segon i tercer capítol on em sembla acumular-se el màximum d'interès. Allí ens parla de la religió, i violentament, ell mateix ho confessa, separa una religió estàtica i una religió dinàmica. La primera és dogma, superstició, mite, fruit d'una funció imaginativa que defensa les societats contra la influència dissolvent de la intelligència. Perquè Bergson explica que l'*élan vital* ha conduït a dues metes característiques, que són l'instint i la intelligència. L'instint assegura en els insectes una societat perfecta però estàtica. En canvi la intelligència té sempre les societats humanes en progrés indefinit. Però heus ací que la intelligència, operant sola, és més aviat antivital. Aconsella l'egoisme i en descobrir la mort inclina al nihilisme. Aleshores intervé la religió, que, per la fabricació de mites apropiats, tempera les indicacions de la intelligència i entusiasma l'individu en la pràctica de les virtuts morals!

Al costat d'aquesta religió estàtica hi ha la religió dinàmica, que encarnen sobremanera els místics cristians. Religió ací és amor i creació. Ella és la darrera flor de l'*élan vital.* Els sants són l'avantguarda conscient del gran moviment que arrossega tota la creació. Ells prenen per intuïció una consciència total i profunda de l'essència dinàmica de les coses, d'aquesta voluntat de progrés que les anima, i així parlen d'una comunicació experimental amb Déu que no és sinó aquesta darrera i fonamental realitat.

J. PALAU

SIGNES

De la velocitat i de la pressa

Manuel G. Morente, en uns assaigs interessantíssims, publicats a la *Revista de Occidente,* dóna com un dels símptomes característics del nostre temps el de la pressa. Pressa de viure; pressa física que repercuteix immediatament en el panorama espiritual del món. Morente té un accent patètic en encarar-se amb aquest tema: «Es la prisa, la insaciable y devoradora prisa que nos acucia y nos oprime y que al fin y al cabo puede hacèr encallar la cultura en un marasmo de puros estremecimientos superficiales.»

L'afirmació té una absoluta gravetat. El mateix Morente no s'està de dir, més avall, que «l'home actual no té temps per a conservar allò que li penetra l'ànima. Per això manca d'intimitat».

Si, com deia Euxenio Montes, el Romanticisme és *consciència de soledat,* ens trobaríem com un clar signe antiromàntic aquesta remarca de M. G. Morente. Car *consciència de soledat* no és res, si aquesta *soledat* no troba la manera d'arquitecturar-se en un món interior, íntim.

Paul Morand en *Papiers d'identité* recorda uns fragments de novelles actuals, on apareixen uns personatges primaris, sense complicacions, sense problemes íntims. Això fa que els seus xocs emocionals no tinguin la llarga història, la premuda, laberíntica complexitat, del xoc de dos esperits romàntics, per exemple. Aquesta cita de Morand està, justament, referida a un capítol — deliciós — sobre la velocitat. En aquest capítol s'explica l'evolució de la Humanitat, en els darrers períodes, com una simple progressió de la pressa, amb el conseqüent canvi de totes les concepcions humanes. Entre un musulmà de Larraix i un ianqui neoiorquí, no hi ha solament un fet diferencial de cultura, costums, etc., sinó també una diversa concepció de la dignitat humana. Morand raporta en el capítol que comentem una frase de Catherine Mayo, en el seu llibre sobre l'India, on explica les dificultats amb què han topat els anglesos per a fer que les filles dels brahmans arribessin a jugar a hockey. Trobaven poc senyorívola la pressa, la velocitat, que calia posar en el joc.

(Els cineastes saben això molt bé. El *ralenti* és solemnial — deixant de banda els trucs humorístics d'un Clair: *Entre'acte...*— L'*accelerat* és propici a la rialla. Es fa grotesc de seguida.)

Això, doncs, té una transcendència profunda. Ultra la velocitat convertida en espectacle, que estimen un Marinetti, un Cendrars — i les promocions d'espectadors esportius —, hi ha aquesta terrible possibilitat de destruir el jo més íntim, de què Morente ens parla. (Justament Ortega y Gasset remarcava la dificultat de reconcentrar-se en els nostres edificis, de parets primes, per on els rumors del carrer penetren lliurement.)

Sí. Velocitat és ací un fenomen moral. Aquella anècdota, morandiana també, que explica que la dona de 1890 duia vint-i-dues peces de roba damunt seu i trigava vint minuts a despullar-se, i que l'actual en porta tres i en dos minuts queda tota nua, té una intenció més profunda que la d'una facècia divertida. Aquesta dona és la que ha suprimit els preàmbuls escenogràfics de l'amor i pot consumar, com en una novella de Montherlant, una aventura d'amor en trenta minuts exactes.

GUILLEM DIAZ-PLAJA

VARIETATS

POSTAL DE LLUIS MONTANYA, NUVI. — Navegant cels de cotó fluix i sucre candi, oh Lluís Montanyà constellat de mel i de lluna!, per quina fina escletxa de llum t'has evadit, definitivament, del món? Ja hi estaves tot camuflat, la ploma desada, disfressat de ballarí amb brillantina i corbata vermella; ja no escoltaves més que el tic-tac del rellòtge per a menar-li pressa; ja senties urgència de mà estremida i llar tancada. I ara, sobre l'avió blanc d'alumini de la noça, has vist com es dauraven plàcidament els somnis llargament meditats i com la primavera s'era feta més carregada de roses per a tu, tan finament enamorat de tot, tan escèptic de tot, menys d'una sola cosa.

Que les paraules arribin als teus núvols amb una voluntat de pont amic.

RECENSIONS. — Damunt del crític — damunt del pobre crític! — plouen ara les urgències editorials de la Diada del Llibre. Els volums, apilats, que demanen imperiosament la gràcia i la justícia d'una atenció. Heus ací una pàgina de carnet apressat. — Joaquim Folguera: *Cartes a Claudi Rodamilans* (La Revista). Aquest epistolari amb què l'esforç magnífic de Josep Maria Lòpez-Picó ha volgut honorar el centèsim volum de la seva biblioteca, és una peça de primer ordre per a fixar la psicologia de Joaquim Folguera, el malaguanyat. Les dates d'aquestes lletres reflecteixen els quatre darrers anys de la seva vida truncada. Tota la intesitat vital, tota la passió esdevinguda tragèdia de la seva adolescència és ben viva en aquest epistolari, que obre paternalment, emocionadament, M. Folguera i Duran. — *Teresa o la vida amorosa d'una dona,* per Carme Montoriol i Puig, és un llibre torturat i sentit, ple d'emoció, escrit d'una manera sòbria i precisa, naturalment, elegant. — Tomàs Roig i Llop ha publicat *Marta, la fatídica.* — Domènec Guansé ha editat una novella llarga: *Les cadenes d'Eva,* de narració i d'intriga, on el seu autor es sent fidel al concepte clàssic de novella, tal com és mantingut en el segle XIX, concretant encara, tal com podria despendre's, per exemple, de l'obra de Balzac. — D. P.

DESPRÉS DELS JOCS FLORALS

Un premi literari

Els Jocs Florals d'aquest any han tingut l'èxit de costum. També han tingut les característiques de costum, cosa que no és per sorpendre a ningú, per més elements no específicament floralescos que entrin a formar part del jurat.

De més a més, altres anys hem parlat d'aquesta festa i no sembla que hàgim d'afegir res de nou al que n'hem dit, tot i que no és pas — encara — tot el que se'n podria dir.

De totes maneres, trobem que escau recollir unes paraules de la secretària, senyoreta Maria Teresa Vernet, recollint-les de la ressenya — una mica empastellada — de *La Veu de Catalunya* de dilluns:

Cambó

«Entre altres coses digué que les composicions rebudes havien estat 286. Un nombre aproximat al de les rebudes anys anteriors.

»Remarca que una majoria de les rebudes enguany no arriben a poder ésser considerades ni com a poesia mitjana ni com a prosa acceptable. Sembla — diu — que els Jocs Florals no interessin els nostres poetes.»

* * *

L'element de sorpresa dels Jocs d'aquest any, ha estat la instauració, per part del senyor Cambó, d'un premi extraordinari de dues mil cinc centes pessetes. Segons la carta del mecenas:

«El primer any, o sigui el vinent de 1933, el Premi s'adjudicarà a la millor obra dramàtica inèdita o publicada des de la Festa d'enguany, d'assumpte o argument d'història de Catalunya anterior al segle XIX.

»El segon any, o sigui en 1934, a la millor novella inèdita o publicada des de la Festa d'enguany, de tema també d'història catalana, anterior al segle XIX.

»I així successivament, alternant l'obra dramàtica amb la novella.»

Fa poc més d'un any — exactament, el 28 de març de 1931 —, Cambó publicava a *La Veu de Catalunya,* sota el títol *L'esperit de continuïtat,* un article en el qual es planyia del gran desconeixement de la història de Catalunya entre els catalans. Cambó se'n queixava, no pas des d'un punt de vista estrictament cultural, sinó patriòtic. «Els pobles de més intens patriotisme són aquells que millor coneixen la història llur», deia. Reconeixia el valor dels historiadors catalans i proposava que, per damunt de les baralles polítiques, tots els diaris catalans emprenguessin una campanya encaminada a «persuadir les noves promocions catalanistes que l'estudi, l'estudi fervorós de la història de Catalunya, és la base essencial d'un catalanisme conscient i fecund».

Un altre paràgraf de l'article: «Fa molts anys que vinc pensant que el coneixement de la història de Catalunya sols arribarà a les masses populars a través del teatre i del cine.» I, ja senyalant amb el dit, prosseguia: «Jo crec que Josep M. de Sagarra té condicions excepcionals per al drama històric d'ambient poemàtic. Tinc plena confiança que, en aquest gènere, a la moda de Schiller, trobaria En Sagarra la més adequada i perfecta aplicació de les seves dots excepcionals de poeta i de poeta de multituds. Per què no fer-ne una prova? I, si la prova reeixís, com jo hi tinc plena confiança, quina glòria per a l'autor! Quin profit per a Catalunya!»

Ens ha semblat interessant fer memòria d'aquest article perquè ens sembla que és ell el que més clarament fa conèixer amb quin esperit ha instaurat En Cambó el seu premi.

L'ha mogut un lloable esperit patriòtic, sols circumstancialment tenyit de color literari. Al capdavall, el que En Cambó vol fomentar no és pas la literatura, sinó el coneixement de la història. La literatura — novellística i dramàtica — només de biaix i molt incidentalment pot heure'n benefici.

Desgraciadament per a la història i per a la literatura, les novelles i els drames històrics, mirant el gènere en conjunt, no són pas les millors peces literàries en cap literatura del món. O bé no tenen d'història sinó el fet de fer aparèixer personatges històrics. Shakespeare, per exemple, en els seus anomenats drames històrics, no mira gens prim a pendre's tota mena de llibertats. I no parlem ja de la història que es pot apendre en les obres de Dumas pare, que va fer unes novelles molt distretes, però sense venir-li mai d'un pam en qüestions de veracitat històrica.

Modernament, han conegut una gran voga les biografies novellades, gènere híbrid que ha produït algunes obres mestres i una infinitat de banals. I, més a prop de nosaltres, Danvila, amb la seva sèrie de *Las luchas fratricidas en España* ha donat una mena d'històries novellades ben estimables. No tenim massa confiança que els optants al Premi Cambó vagin per aquest camí. Falta un tou de bibliografia històrica, falta una tasca molt més intensa dels historiadors, perquè el literat pugui disposar de primera matèria. Si no es vol fer el fantasista a la Dumas pare, una obra històrica que vulgui ésser històrica de debò exigeix una suma de treball d'investigació que pocs escriptors que no siguin historiadors estan en disposició de dur a terme.

Quant a l'eficàcia del procediment per a fer conèixer la història de Catalunya, també tenim els nostres dubtes. Ens sembla mil vegades més eficaç un bon ensenyament escolar, a base d'uns bons manuals, que no pas tots els drames i totes les novelles. Que els resultats d'aquest sistema són llargs? A veure si no són més llargs i parcials els d'un aprenentatge de la història a base de novelles i drames, als quals no es pot imposar que, entre tots, abastin tota la història de Catalunya.

I consti que som partidaris de tota mena de premis; que creiem i hem cregut sempre que com més n'hi hagi i més quantiosos, millor. Però tenim la desgràcia de no creure en l'eficàcia educativa de les dites novelles històriques, el gènere literari més ple de monstres i d'obres insignificants de tots, i que de passada no ensenya gens d'història.

Un detall que no deixa de cridar l'atenció, és que En Cambó exclogui el segle XIX del seu premi. Tem potser que algú vulgui servir passions susceptibles encara de revifar-se? Aquesta exclusió ens estalvia els fàcils engrescaments del Bruc i d'altres episodis de la «guerra del francès»; però exclou també un tema que és una pedrera riquíssima i de la qual encara es troben documents vivents en via progressiva de desaparició: les guerres civils.

Ben entès, el que dóna un premi el destina al que li ve de gust, i per tant tot el que hem dit no serveix de res, només per manifestar una gairebé instintiva desconfiança sobre els resultats d'aquest nou mecenatge d'En Cambó.

Ni 2,500 pessetes ni 2,500 milions no fan produir cap obra mestra ni tan sols decent, que de vegades es produeix de franc o perdent-hi diners. Tot i estant convençuts d'això, la quantia del premi no sembla pas un estímul gaire proporcionat, ni a l'esforç d'un escriptor, ni a la fama de mecenas d'En Cambó.

C.

La col·lecció completa de MIRADOR pot consultar-se a l'Arxiu Històric de la Ciutat, plaça de la Catedral i carrer de Santa Llúcia, 1, "Casa de l'Ardiaca", tots els dies feiners de 9'30 a 1'30.

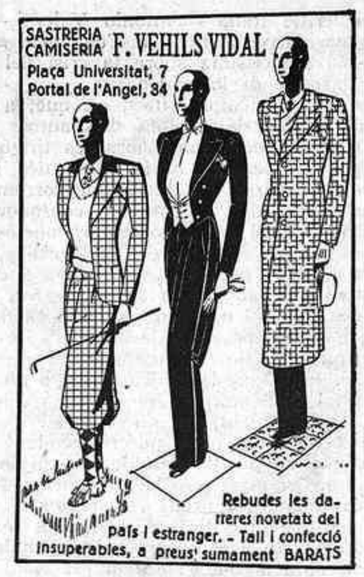

CAMISERIA FITÓ BARCELONA
GRANS NOVETATS EN CORBATES INARRUGABLES
Jaume I, 11
Telèf. 11655

GUTEMBERG, S. A.
Maquinària, Tipus, Filetatge de bronze, Tintes i Utillatge per les
Arts Gràfiques
Agullers, 1 i Via Laietana, 4
Tel. 15524 - BARCELONA

Llegiu el darrer llibre de
PRUDENCI BERTRANA
L'ÓS BENEMÈRIT I ALTRES BÈSTIES
Il·lustracions de J. Llaveries
PREU: 5 PESSETES
Demaneu-lo a:
Llibreria Catalònia
3, Ronda de Sant Pere, 3

Agència exclusiva per a la venda de
MIRADOR
Societat General Espanyola de Llibreria
Barbarà, 16 *** Telèfon 17218

AFISA
ASSUMPTES FISCALS I ADMINISTRATIUS
LAIETANA, 18, PRAL. B. - BARCELONA

(c) Ministerio de Cultura 2006

ESBÓS DEL PROGRAMA DEL G. A. T. C. P. A. C.

La Urbanització de la Barcelona futura

(*Continuació*)

En la ciutat futura han de trobar-se ben diferenciades les següents zones (vegi's gràfic 8):

PRODUCCIÓ: I. Port.
II. Zones industrials.
III. City.

CENTRE CÍVIC

HABITACIÓ: I. Vivendes.
II. Hotels.

REPÒS: I. Zones verdes.
II. Zona platja.

TRÀFIC I CIRCULACIÓ com element d'enllaç.

En estudiar l'emplaçament d'aquestes zones s'ha de preveure la possible i fàcil extensió de cada una d'elles.

Port. — El port actual és de difícil comunicació amb les zones industrials existents, i és també difícilment ampliable, si no és a base d'obres exteriors d'un cost excessiu. Acceptada la necessitat d'una zona franca, i no comptant el vell port amb un espai suficient per emplaçar-la (ja que no es pot destruir per això la ciutat vella), quedaven sols utilitzables les zones del Llobregat i del Besòs i es va triar la primera, perquè presentava millors condicions econòmiques d'adquisició, més facilitat d'ampliació, així com un millor enllaç amb l'actual port. En el futur Port Franc, s'haurà de preveure una classificació per zones, diferenciant la comercial de la gran indústria, així com l'emplaçament de les seccions de manufactura immediates a tota zona franca. S'haurà de disposar també d'una zona no franca, per substituir les activitats comercials de l'actual port, que no reuneix condicions (vegi's l'emplaçament d'aquestes zones en el gràfic).

El vell port quedarà per tant reduït al tràfic de passatgers i turisme, per al qual resulta més que suficient.

Zones industrials. — 1.ª) La situació del Port Franc, que considerem un fet, ens dóna l'emplaçament de la principal zona industrial de la ciutat futura, a la qual es traslladarà la zona industrial actualment existent junt als ferrocarrils de Sans, Bordeta i Hospitalet, en modificar el traçat d'aquests, la qual, lliure de fàbriques, presentarà magnífiques condicions com a zona d'habitació obrera.

2.ª) Una altra zona industrial, en la qual es podran establir totes les indústries que per la seva naturalesa no tinguin cap necessitat d'estar situades en la zona del port, serà la que es formarà com a extensió de les actuals del Clot i Sant Andreu, envers el Besòs, situant vora aquest riu el ferrocarril M. Z. A. pel tràfic de mercaderies de l'esmentada zona. Substituint l'actual línia del Nord per un ferrocarril subterrani, farem possible l'establiment d'una zona d'habitació que s'estendrà vers la muntanya, i que avui queda totalment tancada entre els dos ferrocarrils.

A l'extensió d'aquesta zona industrial correspondrà, com a zona d'habitació obrera, la limitada entre el carrer de les Corts fins a mar, ja que queda suprimida en el nostre projecte la línia del ferrocarril de la costa.

En les noves zones industrials, estudiem la circulació classificant la gran indústria i la manufactura.

City. — El seu emplaçament i la previsió de la seva extensió és un dels problemes més greus per l'urbanista. Tenint en compte que aquesta zona és el nucli de màxima concentració d'activitat, necessàriament ha de procurar-se una reducció de distàncies; per les seves relacions amb les altres zones té un emplaçament estratègic que no es pot modificar, cosa que dificulta el problema. Com a totes les ciutats marítimes, l'actual City s'ha desenrotllat vora el port, lluitant amb les dificultats de falta d'espai, degudes a l'obstacle de la vella ciutat amurallada.

El passeig de Colom, en gran part terreny guanyat a la mar, va ésser de seguida aprofitat pels establiments burocràtics de la City, la qual ha pujat posteriorment per la nova Via Laietana, estenent-se per les Ramblès, fins a la Plaça de Catalunya. Aquest sistema lineal de City, que ha buscat la seva extensió forçada per l'únic lloc que presentava certes facilitats, té el gros inconvenient de les excessives distàncies i la congestió que provoca en aquestes vies.

La necessitat de concentració de la City ens porta a cercar un emplaçament que la faciliti fugint de la seva distribució lineal, en la qual forma ha arribat al seu màxim allunyament del port, envaint zones pròpiament d'habitació.

Cercant aquest emplaçament, solament existeix un lloc apropiat, que és el que es podria crear omplint una part del vell port; amb això continuem la tradició barcelonina de guanyar terreny a la mar; l'obra es podria realitzar per etapes, a mida que l'extensió de la City ho exigís.

Aquest emplaçament de la City barcelonina, únic possible al nostre entendre, presenta, entre altres, els següents avantatges: 1.r) Continua en el seu actual emplaçament vora a mar junt al port de passatgers. 2.n) Fàcil enllaç amb les zones d'indústria i de comerç del Port Franc, per la carretera de Can Tunis, futur Passeig Marítim de gran amplada en desaparèixer l'estació de mercaderies del Morrot. 3.r) La comunicació serà també fàcil amb l'altra zona industrial del Besòs, per mitjà de la via Meridiana. 4.t) Els enllaços amb les carreteres de sortida cap a Madrid i França seran fàcils per les vies Marquès del Duero, Meridiana i pel nou Passeig Marítim que projectem a la zona que ens deixa lliure la supressió del ferrocarril de M. Z. A. de la costa. 5.e) Amb les zones d'habitació urbana, queda fàcilment relligada per una sèrie de vies normals a mar.

Aquesta City a base de gratacels que no caldria que fossin d'una extraordinària alçària, harmonitzaria perfectament amb el paisatge de Barcelona.

Centre cívic. — La capitalitat de Catalunya a la nostra ciutat exigirà l'erecció d'edificis destinats a les funcions de Govern. Ministeris, Oficines d'Administració, Palau de la Ciutat, Sales d'Exposició, Associacions dels elements que treballen, etc. En un ambient de zona verda, prop de la City, trobaran el seu emplaçament en realitzar el sanejament de l'actual «Barri Xinès», al peu de Montjuïc, deixant clara i precisa l'expressiva silueta de la nostra muntanya, avui empastifada per les deplorables construccions de la passada Exposició.

Zones d'habitació. — La part de l'Eixample subjecta al traçat Cerdà ha de constituir, per molt temps encara, una zona d'habitació, de la qual cal allunyar radicalment les installacions industrials; també s'hauria de procurar edificar les illes encara no començades, sota un nou tipus de construcció no tancada, en la qual s'estableixin uns carrers de peatons, uns jardins, uns espais verds que facin més agradables i més higièniques les noves habitacions. En les vivendes construïdes d'aquesta forma queden completament suprimits els patis de ventilació, sobre les condicions antihigièniques dels quals no cal insistir novament.

La part que no està construïda encara segons el «pla CERDÀ» ha de privar-se que es continuï realitzant sota aquest sistema. La necessària classificació del tràfic en vies principals i secundàries ens crea un tipus d'illa diferent, que a fi de poder-lo lligar fàcilment amb el ja existent, seria d'unes dimensions múltiples de l'actual, per exemple de 2×3 (o sigui en lloc de 133 m.×133 metres, de 266 m.×400 m. (vegi's gràfic 5). Dintre de cada illa d'aquestes s'estudia una disposició lineal de la construcció tenint en compte la més bona orientació a base de grans blocs de vivendes voltades d'espais verds i aïllades dels carrers de tràfic, dotant-les dels serveis collectius necessaris: escoles, guarderies d'infants, cooperatives, camps d'esport, solàriums, servei mèdic, etc.

La vida dintre de cada una d'aquestes illes trobaria les millors condicions d'habitació i repòs: l'infant no tindria necessitat de travessar cap carrer de tràfic per anar a l'escola, els jardins i els camps d'esport estarien dintre la mateixa illa a l'abast de tots els seus habitants.

El pla d'extensió de la zona d'habitació es desenrotllarà linealment amb la ciutat paral·lelament al carrer de les Corts; les principals zones es redueixen a dues: una situada prop del nucli industrial de la zona franca, destinada a allotjar els seus treballadors i separada d'ella per una ampla faixa verda. L'altra situada entre el carrer de les Corts i la mar, envers el riu Besòs, que, com hem dit abans, amb la supressió del ferrocarril de la costa tindrà accés directe a la platja. Quedarà igualment separada de la zona industrial del Besòs per una faixa verda d'uns 500 metres.

Es prohibirà l'edificació aïllada en els centres urbans; en tot cas, aquesta es podria estendre, degudament limitada, sols a les *zones baixes de muntanya.*

Hotels. — Són elements íntimament relacionats amb les línies principals de tràfic, per tant és necessari un agrupament d'hotels a la zona marítima del port de passatgers i altres no lluny de la collectora principal de tràfic que serà el carrer de les Corts.

Zones verdes. — A més de les previstes en les noves zones d'habitació, i de les ja existents, projectem les següents:

Una gran zona verda ocupant la part que actualment és el «Barri Xinès», voltant els edificis del centre cívic.

Una altra en forma lineal ocuparà una faixa d'uns 500 metres al llarg de la zona Gran Via-Aragó.

Evidentment conservem totes les zones verdes de muntanya, tenint cura de no fer-hi parcs, sinó deixant-les tal com són, intensificant la repoblació forestal i els indispensables camins de comunicació.

No es projecten més parcs, ja que aquests no caldran en disposar en els nous blocs d'habitació els jardins al peu de les cases.

Zona platja. — Una principal per a tota la ciutat, de gran cabuda, en la qual s'han previst una classificació dels diferents serveis de banys, esports, estada de fi de setmana, habitació temporal de vacances i sanatoris per a convalescents, que s'estén des de l'estany del Remolà fins dos quilòmetres abans d'arribar a les Costes de Garraf. L'autopista prolongació de carrer de les Corts dóna un fàcil accés a aquesta zona, la qual es troba a uns 12 quilòmetres de la Plaça d'Espanya. (MIRADOR va publicar en el número 144 una informació detallada d'aquesta ciutat de repòs; properament exposarem aquest projecte.)

La zona d'habitació del Besòs fins a la City, i separada d'ella per l'extensió de l'actual Parc, quedarà relligada a la platja, en la qual s'installaran serveis de banys per a la barriada.

(*Acabarà*)

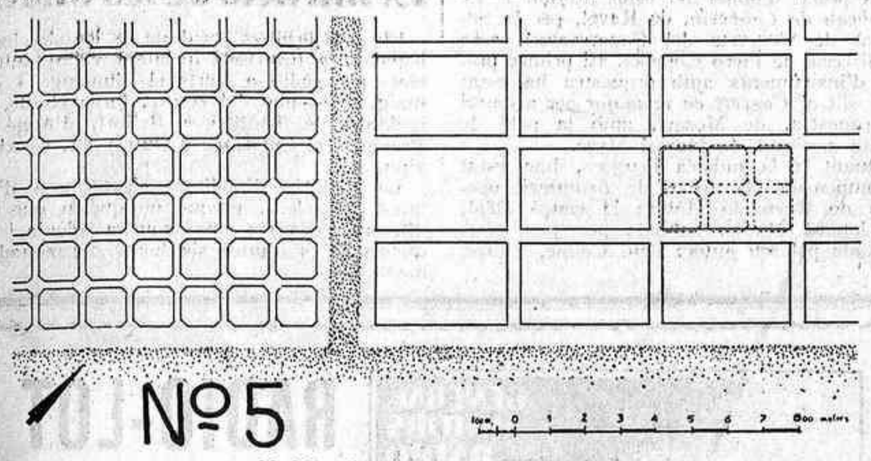

Modificació del tipus d'illa actual

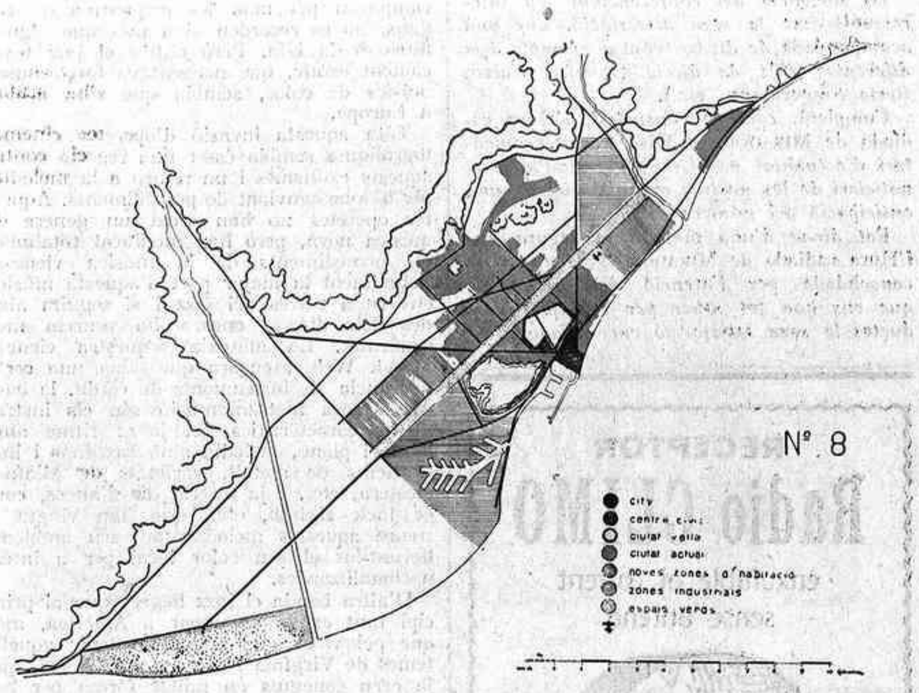

Classificació de zones

A Mallorca

FORFAIT DE Visita de PALMA I LA ILLA DE MALLORCA EN AUTOCAR a 25 ptes. diàries

Ex ursió als més bells indrets de la illa, a escollir o combinar

VIATGES BAIXAS
Rambla del Centre, 33. Passatge Bocardí, 1. - Telèfon 12442

—Perdó, senyora; m'havia dit que volia els paquets dintre del cotxe, o el cotxe dintre d'un paquet?

(*London Opinion*, Londres)

—Heu designat advocat?
—No, senyor, ni penso fer-ho. Penso dir la veritat en tot.

(*Le Rire*, París)

—En efecte, necessito un guarda per a una finca meva. Però ha d'ésser un home de confiança.
—Pot estar tranquil. He estat deu anys de mosso en una casa de banys i no n'he pres mai cap.

(*Everybody's*, Londres)

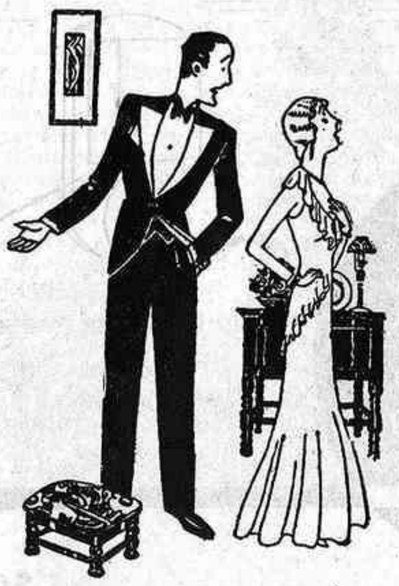

—Quin promès! En comptes de parlar amb mi, tot el dia jugant al bridge amb el papà.
—Veuràs, noia, bé he de fer diners per casar-nos.

(*The Bystander*, Londres)

Pasta de Cera
El fang preferit pels nostres millors artistes
Olivera, 25 - Telèf. 31816

ENCARREGUEU ELS VOSTRES IMPRESOS ARTÍSTICS I COMERCIALS ALS
TALLERS GRÀFICS
PATRICI ARNAU
VERDAGUER I CALLÍS, 3, 5 I 7
(DAVANT DEL PALAU DE LA MÚSICA CATALANA)
ES LA CASA MÉS PERFECCIONADA EN LLIBRES RATLLATS, DE LUXE I EN TOTA CLASSE D'ENQUADERNACIONS. - ELEGÀNCIA I ECONOMIA EN ELS ENCÀRRECS. - EN CAS DE URGÈNCIA DEMANEU-LOS PEL TELÈFON
14856

Societat Espanyola de Carburs Metàl·lics
Correus: Apartat 190 — BARCELONA Mallorca, 232 — Telèfon 73013
Teleg.: "Carburos"
CARBUR DE CALCI; Fàbriques a Berga (Barcelona) i Corcubion (Corunya) :: OXIGEN 99 °/o DE PURESA, Fàbriques a Barcelona, València i Còrdova :: ACETILEN DISSOLT, Fàbriques a Barcelona, Madrid, València i Còrdova :: FERRO MANGANES i FERRO SILICI :: SOCARRIMAT i SECAT de fils i peces seda, cotó i altres teixits :: CALEFACCIÓ INDUSTRIAL de laboratoris i domèstica :: GENERADORS, BUFADORS, MANOMETRES, materials d'aportació per la SOLDADURA AUTOGENA
PRESSUPOSTOS, ESTUDIS, CONSULTES I ASSAIGS, GRATIS

CAMISERIA FITÓ BARCELONA
ESPECIALITAT EN LA MIDA
Jaume I, 11
Telèf. 11655

CEPILLERIA MODERNA
raspalls per a tots els usos
articles de neteja—objectes per a presents
rambla de catalunya, 40

¡NERVIOSOS!
Prou de patir inútilment, gràcies a les acreditades
GRAGEES POTENCIALS DEL DR. SOIVRÉ
que combaten d'una manera còmoda, ràpida i eficaç la
Neurastenia, Impotencia (en totes les seves manifestacions), mal de cap, cansament mental, perdua de memòria, vertigens, fadiga corporal, tremolors, dispepsia nerviosa, palpitacions, histerisme i trastorns nerviosos en general de les dones i tots els trastorns orgànics que tinguin per causa o origen esgotament nerviós.
Les Gragees potencials del Dr. Soivré, més que un medicament són un element essencial del cervell, medul·la i tot el sistema nerviós, regenerant el vigor sexual propi de l'edat, conservant la salut i prolongant la vida; indicades especialment als esgotats en la seva joventut per tota mena d'excessos, als que verifiquen treballs excessius, tant físics com morals o intel·lectuals, esportistes, homes de ciència, financiers, artistes, comerciants, industrials, pensadors, etc., aconseguint sempre, amb les Gragees potencials del Dr. Soivré, tots els esfourços o exercicis fàcilment i disposant l'organisme per rependre'ls sovint i amb el màxim resultat, arribant a l'extrema vellesa i sense violentar l'organisme, amb energies pròpies de la joventut.
Basta pendre un flascó per convèncer-se'n
Venda a 5'50 ptes. flascó, en totes les principals farmàcies d'Espanya, Portugal i Amèrica
NOTA. - Dirigint-se i trametent 0'25 ptes. en segells de correu per al franqueig a Oficines Laboratorio Sòkatarg, carrer del Ter 16, Barcelona, rebreu gratis un llibre explicatiu sobre l'origen, desenrotllament i tractament d'aquestes malalties.

(c) Ministerio de Cultura 2006

RADIO I DISCOS

L'HORA RADIADA

Després de l'èxit franc, èxit d'humorista i de conferenciant, assolit per Rafael Moragas en la nostra penúltima Hora radiada, *que emet l'Associació Nacional de Radiodifusió, ahir ocupà el micròfon de* MIRADOR *el nostre estimat collaborador En Joan Cortès i Vidal, que s'ocupà d'*Estil i recitació.

La solvència del conferenciant féu interessantíssima la seva dissertació, que anà acompanyada de discos, com a exemple dels diferents estils de dicció (Borràs, Calvo, Berta Singermann, etc.).

*Completà, com de consuetud, l'*Hora radiada *de* MIRADOR, *el* Disc Parlat, *comentari d'actualitat per Guillem Díaz-Plaja, el noticiari de les nostres organitzacions i una anticipació del número d'avui.*

*Pot dir-se d'una manera ja segura que l'*Hora radiada *de* MIRADOR *és ja una cosa consolidada per l'atenció dels radioients que ens han fet saber per múltiples conductes la seva satisfacció encoratjadora.*

RECEPTOR
Radio CLIMO
enxufable al corrent
sense antena

Preu: 400 pessetes
RAMON CLIMENT
Consell de Cent, núm. 266
Telèfon 23058

El Jazz, valor internacional

No fa molt de temps, en aqueixes mateixes columnes es presentava la qüestió de «vals vienès o música de negres», procurant seguir les alternatives d'aquests dos gèneres que actualment dominen tota la música frívola.

Del vals vienès, reculls de fragments d'operetes les melodies amables dels quals escampaven pel món les orquestres de tzigans, no es recorden avui més que alguns films de la Ufa. Però també el jazz francament exòtic, que necessitava forçosament músics de color, sembla que s'ha acabat a Europa.

Tota aquesta invasió d'operetes cinematogràfiques sembla ésser una reacció contra aquests exotismes i un retorn a la melodia, per bé que canviant de procediments. Aquestes operetes no han creat un gènere de música nova, però han modificat totalment els procediments de la música vienesa. Actualment la major part d'aquesta música ens ve a través del jazz i si seguim això des dels discos, encara ho veurem més confirmat. La matexia orquestra vienesa Marek Weber, encara que dóna una certa tolerància als instruments de corda, la base de la seva instrumentació són els instruments característics del jazz: ritme amb banjo i piano, melodia amb saxofons i instruments de metall, varietats de xilofon, etcètera, etc., i ja no cal dir d'altres, com és Jack Hylton, etc., que han vingut a treure aquestes melodies del seu ambient, llevant-los el seu color local per a internacionalitzar-les.

D'altra banda el jazz negre—que al principi tant es va escampar a Amèrica, més que pel valor que poguessin tenir aquells temes de Virgínia i dels estats del sud, que ja eren coneguts en millor forma per haver-los sentit als cantants del país, van interessar més pel que podien tenir d'extravagant—ha anat perdent aquesta dèria i els darrers discos que ens arriben d'aquestes orquestres, àdhuc en aquelles on més es donava aquella nota d'exhibicionisme exòtic. De l'orquestra Reisman hi ha un disc que porta un fragment de la revista *George White's Scandals,* amb una melodia esplèndida, exposada sense intromissions de mal gust i que, tot i conservant el seu ritme original, dóna a l'audició un caràcter gairebé èpic.

Això vol dir que el jazz també es va depurant i els seus ritmes sincopats conserven encara el seu valor dins de la música frívola i fins ara són els que prevalen. El millor del jazz ha estat precisament el seu poder per a adaptar-se a tots els gèneres. Es difícil trobar un altre conjunt que essent originàriament típic per a una música popular determinada, hagi esdevingut l'instrument universal de la música frívola i més concretament de la coreogràfica. Les mateixes orquestres de jazz que conserven en llur repertori les cançons dels negres, interpreten també valsos d'opereta o fragments de revista. Avui fins i tot de les cançons populars es recorda el jazz. Uns discos de l'orquestra francesa Ray Ventura ofereixen temes bretons empeltats amb un ritme estrany, que els transforma i els ridiculitza si es vol, però això mateix indica el valor del jazz. A tot arreu introdueix aquest bon humor que comunica a l'oient del disc una bonhomia especial.

Per això mateix no poden semblar encertades algunes temptatives de crear determinats gèneres nacionals de jazz, cercant un tipisme per a després exportar-lo, i és que la temptació que suposa l'enorme difusió que van tenir i tenen encara els discos d'orquestres americanes, ha fet pensar a molts editors francesos d'enregistrar discos d'orquestres com la de Roland Dossay, especialitzades en jazz francès; és difícil que pugui interessar més enllà dels bulevards l'ambient de music-hall parisenc que destillen aquestes orquestres. La música de Cristiné i d'altres autors de revista sembla molt atrotinada perquè ni amb el jazz es pugui revifar. Demés que això va contra la tendència natural del jazz i de tota la música frívola, que es fa cosmopolita cada vegada més, i precisament si a estones utilitza temes locals ho fa fent-los perdre el tipisme i adulterant-los amb una orquestració rítmica, amb la qual tot sembla igual a tot arreu.

J. G.

La televisió a la moda

La primera prova de televisió que ha fet una emissora americana, la W.2 X A B de Nova York, ha obtingut un èxit sorollós i a la vegada humorístic.

L'esmentada prova consistia en l'exhibició d'una de les més belles dones, amb els nous models de robes i barrets d'uns famosos magatzems dels Estats Units.

A la vegada aquest maniquí portava joies de preu de les millors joieries de Nova York i per evitar que els *gangsters* poguessin assaltar l'emissora i endur-se'n el maniquí vivent amb totes les joies, situaren prop d'ell un policia.

Per mànca de previsió—molt explicable en aquest cas—els amants de la televisió reberen en les seves respectives pantalles l'imatge del maniquí molt ben reproduïda, però també la del policia, que provocà la rialla de tots els ràdio-visionistes.

El gran premi del disc

L'any passat, el setmanari *Candide* creava el Gran Premi del Disc, que ara darrerament ha estat atorgat per segona vegada.

Cosa estranya, les decisions del jurat que atorga el Premi no han suscitat, ni l'any passat ni aquest, enverinades discussions, ni gairebé discussions de cap mena.

Les cases, és cert, havien vist amb un cert recel i no havien pronosticat res de bo del que consideraven una immixtió inoportuna en llurs afers.

El jurat es compon de músics: Gustave Charpentier, Maurice Ravel, Maurice Yvain; de crítics: Emile Vuillermoz, Dominique Sardet, Maurice Emmanuel; d'artistes: Mme. Bréval, Jean Périer, Jacques Copeau; d'un home de ciència: Louis Lumière, i d'una escriptora: Mme. Colette.

El premi d'honor ha estat atorgat a *Le tombeau de Couperin,* de Ravel, per la Societat de Concerts del Conservatori, sota la direcció de Piero Coppola. El primer premi d'instruments amb orquestra ha estat concedit al *Concert en re major* per a flauta i orquestra, de Mozart, amb la part de flauta a càrrec de Marcel Myse.

Quant a la música lleugera, han estat recompensats els discos de *Brummel,* opereta de Reynaldo Hahn; la cançó *Déjà,* d'Edouard Mathé, cantada per Jean Sorcantada pel seu autor, Paul Coline, i *Lise,* bier.

En el teatre fonogràfic, els *Contes de Perrault,* de Groffe, per Zimmermann. En la dicció, l'escena de l'embriaguesa de *Les vignes du Seigneur,* per Victor Boucher, i la classe de moral del *Topaze,* de Pagnol, per André Lefaur.

El cant només ha tingut mencions honorables, per a un disc de Charles Panzera, *Voici des roses,* i l'ària de *Marie-Madeleine,* per Mme. Martinelli. El jurat ha trobat que el cantant era sovint traït per una orquestra insuficient.

Cal remarcar que Copeau s'ha abstingut de votar quan s'ha tractat dels discos de dicció.

El miracle de les ondes

Els tres primers resultats de les eleccions legislatives franceses (primera volta) anunciats per ràdio a París el diumenge 1 de maig, a les nou del vespre, foren els de la reelecció de Tardieu a Belfort, d'Augé a Provins i el *ballottage* d'Outrey a... Cotxinxina.

La majoria d'auditors s'extasiaren d'aquest miracle..., perquè no queien que la diferència horària entre aquella colònia i la metròpoli és d'unes sis hores aproximadament.

RADIO-LOT
Passeig de Sant Joan, 17
BARCELONA

Recorda una vegada més que pot oferir-vos els receptors de la més alta qualitat fabricats per
General Motors Radio
El millor prestigi en ràdio-recepció

... la música brollarà sempre clara

sense el menor defalliment
en aquesta magnífica RADIO - ELECTROLA

En totes les grans ciutats existeixen llocs en els quals és impossible d'obtenir una bona recepció de ràdio emissores llunyanes degut a les interferències produïdes pels tramvies, timbres, anuncis lluminosos, ascensors, motors, etc.

En aquests «centres de pertorbació» un receptor d'alta sensibilitat, de moltes vàlvules, no pot rendir el seu comès, limitant-se a captar emissores locals i algunes d'estrangeres, ja que l'audició d'estacions molt llunyanes arriba a ésser molesta i irritant...

El RE-204 de ràdio-freqüència sintonitzada és el receptor ideal en aquests «centres de pertorbació», ja que el seu rendiment com aparell de ràdio igualarà el dels receptors més costosos.

Al mateix temps, el RE-240, per una diferència de poques pessetes sobre els receptors superheterodins de moltes vàlvules, reuneix l'atractiu de posseir una magnífica electrola que permet de confeccionar en qualsevol moment un programa musical selecte—d'obres clàssiques i populars—amb els famosos discos «La Voz de su Amo».

Vegeu avui mateix aquest nou model de Ràdio-Electrola i sol·liciteu de l'Agent de "La Voz de su Amo" una audició de prova

Ràdio-Electrola RE-240 de 4 vàlvules amb Pentode. Altaveu permanent magnètic de bobina mòbil. Pick-Up de nou dibuix. Preu (c. a.) Ptes. 1,650

RADIO LA VOZ DE SU AMO

IMPRESOS COSTA
Asalto, 45.-Barcelona

(c) Ministerio de Cultura 2006